MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 220 - Barcelona, dijous, 20 d'abril de 1933

ret el seu homenatge als iniciadors de la Renaixença

PERTANY A LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA

ART I CONSCIENCIA COL·LECTIVA

A propòsit del I Saló "Mirador"

L'exposició, organitzada per MIRADOR, de cent anys de retrat femení a Catalunya, ha tingut una bona acollida per part del públic i de l'element intellectual que ultrapassa les proporcions d'un simple èxit de curiositat o d'admiració. Més aviat podríem dir-ne un èxit de consciència, de cultura. A part de les consideracions d'ordre merament estètic que s'hagin fet al seu voltant, hi ha la visió vivent de tot un període de la nostra història, copsat a través d'un dels fenòmens més alliçonadors: el retrat, i, encara, el retrat femení. Car essent la dona europea un producte de la civilització, més allunyat de l'estat natural que l'home, mostra amb més força el segell peculiar d'una cultura i d'una època. De manera que entre tots els retrats que componen l'exposició retrospectiva, podem extreure la quintaessència d'un període, qui sap si el més interessant que ha viscut Catalunya, que conté la nova naixença del nostre poble amb una consciència inquietta i pròpia. A propòsit d'això, hem de remarcar que la inauguració de l'exposició d'aquests cent anys de retrat femení coincideix amb el centenari de la Renaixença literària, germen del catalanisme totalitari.

Quina és aquesta impressió general? En conjunt, ben conhortadora. Denota un nivell cultural a la nostra terra que, en un excés de modèstia, no hauria sospitat més d'un d'entre nosaltres. Tot un segle XIX sòlid, seriós, contingut, amb un sentit de realisme o, en els escassos idealistes, com Lorenzale, amb una harmonia molt precisa i concisa que desfà tot possible equívoc entre el somni i la boira. La gràcia sòbria, l'equilibri, el confort són la característica de l'època. En general no hi trobareu gaires somriures; hom recerca l'expressió penetrada. Tot d'una, però, entra una alenada lírica: val a dir que sovint en detriment de la força pene- que sovint en detriment de la força penetrant de l'artista. Sembla com si els pintors visquessin dintre un cercle tancat, Arcàdia o Bohèmia, i es preocupessin més aviat d'explicar-se que d'explicar el món exterior. Per això, malgrat les altes valors de molts mestres catalans del segle XX, us adoneu tot seguit que no són psicòlegs ni els interessa ésser-ne.

Paral·lelament, la Catalunya d'aleshores, sentint que la realitat ja li havia donat tot allò que podia esperar-se, es llençava a l'aventura decisiva dels pobles, a la de refiar-se de les ales del desig, en cerca de noves missions a la vida dels pobles. De moment, abandonava una situació segura, de tot repòs per adreçar-se a una altra de més important. Es clar que havia d'acceptar totes les conseqüències de les interinitats; però les arrostraria perquè el cor li deia d'anar de cara a un Nord. La psicologia, en semblants casos, ha de fer lloc a la poesia, costi el que costi.

Però no pas per a sempre, i no sempre sense perill. Tothom sap que el moment més arriscat de la vida de les papallones és el de sortir de la crisàllide. Hi ha d'haver, de tant en tant, exàmens de consciència. Moments que hom sàpiga exactament on és i que fa. Tota la força meravellosa de la poesia no seria res si no aconseguia mobilitzar el seny i la voluntat. Les profecies, si no es realitzessin, no serien ja tals profecies.

Per això la contemplació d'un període de la nostra cultura, la meditació sobre els nostres valors humans és cosa que val força la pena. I creiem que actes com l'exposició que glossem i que tenen l'eficàcia de remoure la consciència profunda de l'espectador, són d'una gran eficàcia constructiva.

Allí hom trobarà encoratjament per continuar en alguna direcció i, no gens menys, per esmenar-ne alguna altra. I això no solament l'artista català, sinó tota persona una mica sensible, la qual per força reaccionarà davant les suggestions morals d'aquesta manifestació de l'ànima collectiva que és la història catalana d'un segle vista a través de la percepció profunda dels artistes.

I encara, per fer més evident aquest esperit del segle passat, unes quantes conferències i concerts complementaran l'exposició.

Santiago Rossinyol.—Retrat de l'esposa del pintor

També trobarà un xic d'orgull i confiança. Es indubtable que, a casa nostra, no tot és voluntat d'ésser, i ja som alguna cosa. Això té dos significats. Que hi ha motiu de creure que no s'estroncarà la nostra marxa ascensional i, també, que ja tenim alguna cosa per perdre i no podem comportar-nos collectivament com els països que no són res i que no arrisquen res pels camins de la vida.

Llegiu, en aquesta mateixa pàgina, l'anunci de les conferències i altres actes que tindran lloc en ocasió del I SALÓ MIRADOR

De Dijous — a Dijous

Cada any, pels voltants de la Diada del Llibre, ha tingut lloc una intensa campanya de propaganda, a la qual potser no era aliena la institució d'un premi, ofert per la Cambra Oficial del Llibre, al millor article enaltint el llibre i la lectura, premi que ben sovint ha estat repartit entre diversos articulistes.

Amb articles o sense, la Diada del Llibre ha constituït sempre un èxit: l'endemà tots els llibreters han proporcionat als repòrters unes estadístiques impressionants, i esperem que aquest any succeirà igual, i que les estadístiques superaran les de l'any passat.

De totes maneres, notem que la proximitat de la Diada — que caient el dia 23 en diumenge, serà celebrada demà passat, dissabte — no és precedida, almenys externament, dels senyals que l'havien anunciada en les seves celebracions anteriors.

A penes s'ha dit res de projectes d'autors i d'editors, molts dels quals confiaven en la Diada per a salvar almenys les despeses d'impressió d'una obra.

Indubtablement que apareixeran alguns llibres nous, i que molts d'ells tindran sort de llur sortida en aquests dies; però, pel que sembla, llur nombre no assolirà les proporcions d'anys anteriors.

En definitiva, això no és prou per entristir-nos. Ja havíem dit que un perill d'aquesta Diada era el foment d'una mena de producció destinada especialment a ésser venuda el 23 d'abril, d'un gènere d'obres que en podríem dir «llibres per a la Diada del Llibre». Per nosaltres — és una opinió ben personal — és un gran guany que hagi minvat aquesta mena de producció especialitzada i que la Diada del Llibre serveixi a molta gent per a comprar llibres publicats en condicions normals, sense especular amb el poderós atractiu que un descompte del deu per cent exerceix sobre tantes persones que la resta de l'any a penes si compren res de paper imprès.

Però no gosaríem proclamar gaire alt la nostra satisfacció, perquè potser aquest fet és un símptoma d'alguna cosa més greu. Potser l'escassa aparició de «llibres per a la Diada del Llibre» només és una senyal més de la migradesa de la producció bibliogràfica actual, aparellada a una retracció del públic les causes de la qual no tenen una explicació que satisfaci la raó.

Tothom, un dia o altre, ha remarcat el fet i se n'ha queixat: no es venen llibres, sense que aquests, en general, siguin millors ni pitjors que els que es venien abans. La crisi, de la qual es parla més del que realment mereixen les proporcions que ha assolit, afecta i de debò la producció editorial. Però ficar-se en aquest assumpte duria massa lluny, encara que bé caldrà qu se'n parli.

El que volem assenyalar és que gairebé s'ha frustrat una esperança que, massa optimistes, molts havíem compartit: que la gent, avesada per la Diada del Llibre a comprar llibres i a llegir, adquiriria aquesta habitud i asseguraria l'escolament de la producció normal. Sembla que no s'ha produït res d'això. Es compren llibres aquell dia, i prou.

I, francament, encara que dir-ho ara, abans de dissabte, ens pugui fer acusar de sabotejadors de la Diada del Llibre, trobaríem molt més preferible que es venguessin llibres durant tot l'any, encara que la setmana vinent no poguéssim llegir als diaris que totes les llibreries han batut els respectius rècords de venda de tots els anys anteriors. — C. R.

MIRADOR INDISCRET

Al marge del I Saló "Mirador"

Paral·lelament al I Saló MIRADOR, hem decidit d'organitzar, al mateix local on té lloc l'exposició, diversos actes que s'hi relacionen, els quals seran anunciats oportunament.

De moment, demà divendres, a un quart de vuit de la tarda, el nostre col·laborador Rossend Llates donarà una conferència sobre el tema *Un segle de feminitat catalana.*

Dimarts, dia 25, Maurici Serrahima parlarà sobre *El pintor Rodes i el seu temps.*

Les invitacions per a aquests actes — limitades donada la cabuda del local — poden recollir-se a MIRADOR 1 a les Galeries Laietanes.

D'altres conferències seguiran, i també un concert de música del segle XIX

* * *

Per a ús del públic, hi ha uns catàlegs concisos, on sols s'indica l'autor, el nom (si és sabut) de la persona retratada i el propietari de l'obra. Està a punt de sortir el catàleg complet — amb tots els detalls sobre les obres exposades, nombroses reproduccions i les biografies dels artistes —, el qual serà posat immediatament a la venda.

A mi, no!

El regidor senyor Pellicena — regidor i periodista —, trobant-se l'altre dia a la sala destinada en l'Ajuntament als repòrters municipals, va fer amistosament unes observacions al repòrter de *La Publicitat,* Angel Ferran, sobre la interpretació donada a unes paraules seves.

—Ja veig — li digué — que segueix com cal les instruccions del senyor Hurtado.

—Del senyor Hurtado? Mai no me n'ha fet — saltà En Ferran.

Uns altres repòrters, allí presents, intervingueren en la conversa. Recolzaven tots la interpretació del redactor de *La Publicitat,* àdhuc, molt respectuosament, l'Aliberch, redactor del diari que dirigeix el senyor Pellicena.

Resultat: que En Ferran no havia sentit el senyor Pellicena, per haver-se absentat del saló de sessions una estona. La referència li havia estat facilitada pels seus companys, entre ells, sembla, el de *La Veu.*

Occitans de vespre

La vinguda d'algunes personalitats occitanes, acompanyades de nombrosos turistes també occitans, però potser menys occitans que turistes, ha posat una nota simpàtica i pintoresca alhora, a les festes del Centenari de la Renaixença Catalana.

Durant la sessió inaugural de les festes, celebrada al Palau de la Generalitat, molts dels expedicionaris estigueren a punt de renegar de l'occitanisme davant el discurs inacabable d'en Massó i Torrents.

Les vuit tocades, vàrem sentir un dels turistes que deia a un company seu:

—A quina hora deuen començar, al Paral·lel?

Donàrem la pregunta per no sentida, per tal de mantenir viu en nosaltres l'encís occità.

Un Riboť que no llisca

Quan, en aqueixa sessió, va discursejar l'alcalde de Marsella, M. Ribot, alguns socis de Palestra per poc es desmaien.

M. Ribot al·ludí l'amistat franco-espanyola...

—Però, què diu aquest home?

Aquells socis de Palestra s'estiraven els cabells.

Després, M. Ribot tragué a relluir el nom de Lope de Vega.

—No sap de què va! No sap de què va!

Es donaven cops al front. Es desesperaven.

Molt tranquil, M. Ribot parlà encara de Santa Teresa.

—Prou, vaja, prou! Aquest home ens f.... Cervantes entre cap i coll!

Occitans a la deriva

Ahir, dimecres, es veien encara pels carrers de Barcelona, molts occitans esgarriats.

—Encara duren les festes? — preguntà algú.

No. Les festes han acabat. Aquests occitans deuen esperar el segon centenari.

El significat de les paraules

El diputat senyor Farreras i Duran no és pas un home que no sàpiga què volen dir les paraules. Almenys, féu de periodista a Manresa, sense donar ocasió a remarques desfavorables d'aquest ordre. Però l'altre dia, responent a un parlamentari de la Lliga, s'entrebancà:

—...jo, que sempre procuro parlar amb la màxima circumcisió... circumscripció...

A la fi, després d'aquestes dues piquiponianes, se'n sortí:

—...circumspecció...

* * *

Però, en una altra ocasió, als passadissos, hom arribà a suposar que, efectivament, el diputat Farreras oblidava el significat de les paraules.

El nostre repoblador forestal es queixava de la feinada que els seus càrrecs li donen, i deia, per refermar-ho:

—Res, que he hagut de tancar el bufet.

I doncs, amic Farreras, i aquells exàmens de llatí, aquest estiu, a l'Institut de Manresa?

El pa que s'hi dóna

Els articles de Manuel Brunet a *La Veu de Catalunya,* admirables d'estil i verinosos d'intenció, són molt llegits i comentats. Res no detura la ploma d'En Brunet; el mateix se les heu amb el senyor Macià que amb el senyor Azaña. Es diria que els regionalistes l'han captat per a tenir qui, amb una indiscutible elegància de forma, escrigui, amb la seva firma, el que els prohoms de la Lliga no s'atrevirien a dir obertament.

—El que té gràcia—sembla que observava fa pocs dies En Josep Pla, referint-se a aquests articles d'En Brunet — és que la Lliga no l'hi agrairà.

Evidentment, si ha d'ésser així, la cosa té gràcia. Però en té molt més el fet que ho digui en Pla, bon coneixedor dels clàssics del regionalisme.

Arròs

Al redactor d'un determinat diari del matí que fou designat per a assistir, en representació d'aquest, al banquet inaugural de l'Hotel Terramar, se li presentaren a darrera hora ineludibles ocupacions i hagué de deixar córrer l'excursió a Sitges.

Va trametre la invitació a un company de redacció:

—Té; vés-hi tu i pregunta si demà hi puc anar a dinar jo amb la família.

Encara

Un anunci, copiat d'*Ahora* de dilluns passat:

«Se desean jóvenes españoles, ambos sexos, para introducirlos a los principales productores cinematográficos, norteamericanos y europeos. Abstenerse catalanes. Exclusivo promotor, Therron's. Hilario Eslava, 2. Madrid. (Provincias, se ruega sello.)»

Ara, aneu a saber si el promotor Therron's (que en deu ésser poc d'anglès o americà que s'escrigui així el nom!) s'excusarà per raons d'accent.

Les conviccions per 20 cèntims

Recollit la setmana passada, a la Granja Royal Orient, taulell dels fiambres.

Un client, tot decidit, demana un pastís de carn de vint cèntims. En anar a agafar-lo, però, es repensa:

—No, que és dia de peix. Doni-me'l de peix.

—S'han acabat els de vint. Només en queden de quaranta — observa el dependent.

El client vacilla uns moments i es decideix:

—Doni-me'l de carn.

Un escocès de Catalunya

A la penya del Consell de les Arts, els dirigents de la qual organitzaren el banquet amb què s'homenatjà el dissabte passat el pintor Ramon Calsina, es discutial actitud del seu president, En Miquel Cliviller, de no voler-hi assistir.

Aquest allegava el cost de dotze pessetes que valia el tiquet, la qual quantitat trobava exorbitant per les seves disponibilitats. Tots els amics l'omplien de dicteris davant la seva gasiveria, el metrallaven materialment d'insults.

En Cliviller, ajupit sota la pluja d'epítets i d'interjeccions ofensives, digué, finalment, i quan tothom pensava que rectificaria la seva actitud:

—Sí; ara només falta que em digueu «escocès»!

—D'aquí a la nova guerra, encara podem organitzar una quarantena de Conferències de la pau i del desarmament.

(c) Ministerio de Cultura 2006

Cas de consciència

Sabuda és l'evolució que el poeta Sebastià Sánchez-Juan ha fet cap al catolicisme més abrandat. Heus ací un altre fet que ho palesa:

En acabar la seva lectura de poemes que donà fa pocs dies al Círcol Artístic, el porter li lliurà una carta d'una senyoreta que havia assistit a la lectura i que ja se n'havia anat.

Sánchez-Juan obrí, estranyat, la missiva. Hom l'invitava a fer una visita a la infrascrita, per tal de parlar dels poemes que havia acabat de llegir. A la lletra constava l'adreça de l'autora, però no hi havia signatura.

L'autor de *Constellacions* restà un moment parat. Després, reaccionant, digué:

—No hi aniré. No està bé això de no signar...

I afegí, com repensant-se:

—En tot cas ho consultaré abans al meu confessor.

Un anecdotari que podria ésser més copiós

Al diplomàtic i historiador Villa-Urrutia mort fa pocs dies, una vegada, visitant una exposició d'art, li digué el seu acompanyant, davant el retrat d'un subsecretari de Governació, capaç d'empassar-se, ell tot sol, la recaptació de tota una província:

—Es naturalíssim aquest retrat. Està parlant, no li sembla?

I respongué Villa-Urrutia:

—*Hablando... hablando... Lo que está, es robando.*

* * *

A l'ambaixada de Lisboa hi havia un agregat, jove i conquistador, amb més èxits femenins dels que volia, que enamorà una ballarina de l'Ópera de São Carlos. Tot hauria anat com la cosa més natural del món, sinó que l'agregat va tenir la mala idea de raptar la ballarina. Però va intervenir la policia i l'ovella esgarriada hagué de tornar a Lisboa a complir el contracte amb el teatre, mentre l'agregat seguia el seu viatge cap a Madrid.

Com a explicació, va escriure a Juan Valera, aleshores ambaixador a Lisboa, una carta que Villa-Urrutia sabia de memòria i en guardava còpia. Venia a dir:

«¡*Pobre muchacha! La abandono y no le queda otro recurso que suicidarse o prostituirse. ¡Cruel dilema para el que ha sido causante de tamaña desgracia y es, además, padre del feto que lleva en sus entrañas la pobre niña!*»

Villa-Urrutia va batejar aquest tenoriesc agregat amb el nom de «*el padre del feto*», amb el qual fou des d'aleshores conegut en el món diplomàtic.

* * *

Una frase de Villa-Urrutia que no necessita comentari:

—*El ideal del joven conservador español es casarse con hija honrada de padre ladrón.*

* * *

El plorat Francesc d'A. Permanyer, a Filipines, va fer gran amistat amb Villa-Urrutia, al qual va acompanyar en una visita a diversos llocs de l'arxipèlag.

En una de les illes, una mena d'autoritat els va oferir cafè amb llet. (El fet deu ésser històric: Villa-Urrutia el té escrit en algun lloc, i Permanyer l'havia contat infinites vegades.) Els obsequiats quedaren bon xic sorpresos, ja que en aquella illa filipina no s'havia pogut aclimatar ni vaques ni cabres.

En exterioritzar aquesta sorpresa, l'amable amfitrió va respondre, amb tota naturalitat:

—*La leche es de mi señora, que está criando.*

* * *

Villa-Urrutia havia treballat molt perquè fos possible el viatge del rei d'Espanya a Roma. Considerava que aquest fet seria un bon coronament a la seva llarga carrera, després del qual es retiraria, dedicat de ple als seus treballs de rebuscador. Però la glòria del seu treball se l'emportà un altre, i quan, poc abans del viatge, l'aleshores reina d'Espanya rebé l'ex-ambaixador — ja l'havien tret de l'ambaixada de París — en audiència i aquest li digué que esperava veure-la a Roma en el seu lloc, la reina preguntà en quin lloc, Villa-Urrutia contestà senzillament:

—*En la calle, señora, que es donde me han dejado.*

RECORDS DE L'AUTOR DE "TOPAZE"

Marcel Pagnol a l'estudi

Potser un dels records més agradables dels meus començos en la vida cinematogràfica fou la meva estada a Marsella, mentre es filmaven els exteriors de *Marius*, tret de la famosa obra de Marcel Pagnol, el famós autor, cèlebre als vint-i-cinc anys, del qual MIRADOR presentarà, la setmana que ve, la versió cinematogràfica de *Topaze*, un dels grans èxits de l'escena moderna.

El postor en escena, Orane Demazis i Marcel Pagnol

De bon principi, es pensava fer tres versions de *Marius*, entre elles una en espanyol, per a la qual fins foren triats els artistes — a més a més d'altres, la simpàtica estrella Rosita Díaz —, però malgrat els grans desigs de Marcel Pagnol i dels seus esforços combinats amb els de Claudio de la Torre, el projecte fou abandonat i només quedaren en peu dues versions, la francesa i la sueca.

Erem, doncs, a Marsella, per a rodar els exteriors de *Marius*.

Contrastava singularment, al costat del cap blanc i flemàtic de Gustav Collijn, escenarista de la versió sueca, la figura de Marcel Pagnol, el més jove i el més popular dels autors francesos.

A París, quan no se'l sent parlar — la seva estada a la capital no ha modificat gens el seu accent —, Pagnol no traeix el seu origen; però aquí, a Marsella, amb el seu aire distret i *bon enfant*, la seva americana arrugada, les butxaques plenes de papers i la seva manera de caminar sobre l'empedrat desigual del *Vieux Port*, no és possible d'equivocar-se: Marcel Pagnol és marsellès. I no solament ell, sinó que Raimu, Charpin i Fresnay — César, Panisse i Marius en l'obra — també són marsellesos, i Orane Demazis, encara que nascuda a Algèria, si no hagués viscut tants anys a Marsella, només per les nou-centes representacions al teatre Mogador, interpretant el paper de Fanny en *Marius*. Tindria dret a la ciutadania dels seus companys de repartiment.

Aviat ens adonàrem que per a Marsella no s'ha dit allò que ningú no és profeta a la seva terra. Una veritable onada humana, trencant el cordó de policia que ens voltava, es precipità en l'espai reservat per a filmar, esguerrant una escena que s'havia preparat amb molta cura. I mentre, gràcies als vigorosos punys de Raimu i Fresnay, s'aconseguia de sostraure Pagnol a l'entusiasme exuberant dels seus compatriotes, el postor en escena s'estirava els cabells desesperat i l'operador, des de la finestra de l'hotel, filmava una escena que no figurava en el programa.

Entre tots els autors titulars de la Paramount, potser Pagnol era el més contemplat. L'èxit rotund de *Topaze*, seguit pel de *Marius*, el posaren al primer rengle dels autors del teatre francès. La seva popularitat augmenta cada dia més, el cinema ha acabat d'immortalitzar els tipus de Marius i Topaze i avui als cafès, sobretot de Marsella, els jugadors repeteixen en broma les rèpliques de la famosa partida de cartes de *Marius*.

Però Pagnol ja no és a la Paramount. Ara fa pellícules pel seu compte sota el nom de Films Marcel Pagnol i és als estudis de Billancourt, filmant *Fanny* on el trobo.

—*C'est épatant!* — em diu senyalant-me Marc Allegret que dirigeix *Fanny* — *il ne crie jamais!*

Realment, un director d'escena que no crida ni s'enfurisma és alguna cosa extraordinària; però encara em sembla més extraordinari el jove creador de *Marius* i de *Topaze*, al qual ni la glòria ni la fortuna no han aconseguit de fer canviar i que passaria per un estudiant si no fos per la taca vermella de la Legió d'Honor en la seva solapa.

DECARLO

La célebre partida de cartes de «Marius»

El director del banc. — Magnífic! Reneix la confiança en els bancs!

(*Simplicissimus*, Munic)

La publicitat moderna

El nostre article publicat al núm. 216 de MIRADOR sembla que ha ferit la susceptibilitat de la persona a la qual atorguem la màxima consideració com a tècnic publicitari a Espanya. Ens referim al nostre professor de publicitat el senyor P. Prat i Gaballí.

Ja sabem que es sorprendrà en llegir que ha estat el nostre professor, ja que ell no ens pot conèixer com a deixeble. Nosaltres el sabem professor nostre perquè en la llar, solitaris, sota la resplendor de la bombeta, hem seguit la seva actuació, hem llegit els seus llibres, els seus articles publicats en revistes, hem après molt de les seves lliçons, silenciosament, reclosament, que és com es fan millor les coses, i no pas de poc temps, sinó de quan va començar les seves actuacions publicitàries per l'any 1914.

Des de llavors hem seguit la vida d'activitat publicitària del senyor Gaballí i ens sentim honorats que una disconformitat amb el nostre article hagi estat l'autor de la presentació.

Del dit article, un esperit sense passió deduirà que el senyor Gaballí s'apresta a la defensa d'una posició guanyada, davant d'un enemic que li planta cara. Res més lluny de les nostres intencions.

En parlar nosaltres de la nova tècnica de la publicitat, no ens referim per res a la *Nueva Técnica* amb què el senyor Prat Gaballí encapçalava el seu llibre *La Publicidad Científica*, resum de les lliçons per ell explicades en les classes d'Ensenyament Mercantil durant el curs 1915-16 a què fa referència.

I quan diem nosaltres que la publicitat obre en el nostre país una nova etapa, aclarim el concepte dient més avall que la publicitat generada pel nostre grup hem de procurar que no surti amorfa d'un sentit nacional, car els llatins no poden reaccionar igualment com els altres davant d'un excitant perceptiu, i que cal que les obres destinades a moure les excitacions sensoro-perceptives estiguin basades en el coneixement de la pròpia raça, car així més fàcilment aconseguirem provocar estats afectius si ho fem amb elements estètics genuïns.

Hem d'establir doncs la nova ciència publicitària a base dels estudis, observacions i dades deduïdes de les experiències psicofísiques fetes en el nostre propi país, amb la nostra pròpia raça, en els nostres laboratoris. I això fins ara no havia estat possible per manca d'aquests darrers.

Els procediments estrangers ens han de servir de punt de partida, de dada informativa, de coneixement dels punts establerts més enllà de la frontera, que devem refrendar, controlar, aquí novament i supeditar a la comprovació de la conveniència o no de la seva adaptació.

Car és un fet prou conegut el de la peculiar conveniència de cada país, com ho prova, per exemple, el fet que mentre Alemanya resumeix el text d'un cartell a una síntesi, a un mínimum de paraules, Anglaterra i Estats Units contrasten amb textos llargament explicatius raonant les condicions i avantatges del producte.

Si bé és cert que el fonament dels nostres estudis es basa en les observacions i dades aportades per Hugo Munsterberg en començar la guerra europea que el senyor Gaballí va divulgar a Espanya immediatament, per la qual cosa cal fer-li justícia una vegada més, fixi's que el grup dels que constituïm el Seminari de la Publicitat en l'Institut Psicotècnic de la Generalitat, pretenem fer-ne una ciència ben nostra, investigada, controlada i anotada a casa nostra amb gent nostra i amb els aparells del nostre laboratori. I és per això que lamentem que el senyor Gaballí no estigui entre nosaltres, perquè donades les seves reconegudes aptituds ens ajudaria molt als treballs d'investigació psicotècnica que estem portant a cap.

Com podrà veure el Sr. Prat Gaballí, *no desconeixem ni menyspreem* l'obra realitzada, ni ens mou cap petita passió, ja que no aspirem a cap càtedra i sí tan sols ens interessa investigar en aquesta ciència per a adaptar els coneixements que deduïem de les nostres investigacions a l'execució de publicitat fotogràfica, a què ens dediquem, amb el bon desig d'una millor producció.

I com que estem convençuts que ja ha passat el temps en què tothom podia introduir-se a qualsevol terreny, ja de les arts, ja de la ciència, ja del comerç, sense una prèvia i profunda preparació, és per això que ens interessa d'aprofundir en la tècnica publicitària arribant a l'entranya mateixa, que és d'on deu partir tota qüestió de publicitat.

I l'entranya la constitueix la psiquis humana. De manera que la reacció promoguda per un excitant perceptiu constitueix tot un procés complicadíssim psico-físic, que cal estudiar amb molta atenció; és un procés no gens fàcil que estudiant bé les seves causes i els efectes que n'esdevenen, comptant amb aparells controladors, amb procediments d'observació, amb un talent directiu o iniciatives d'investigació, i registrant tots els resultats, amb els quals formar estadístiques ben rigorosament observades, creiem poder arribar a dades concretes que a la fi, més tard o més aviat, converteixin el procés publicitari en un procés biològic, gairebé exacte.

L'esperit humà, si bé molt divers, pot classificar-se en unes quantes espècies que tenen un nexe comú. Saber doncs l'índole del producte que es vol anunciar, a quina classe d'esperits va dirigit i utilitzar els mitjans més adients per excitar les reaccions que segons el nostre pla ens proposem en aquella peculiar psiquis, és l'ideal de tot publicitari.

Ara bé: nosaltres, que anteriorment havíem estudiat en les obres del senyor Gaballí, fem notar un aspecte molt important de divergència i és que així com fins ací es preconitzava la creació de la peça publicitària per a promoure estats psíquics, nosaltres, partint dels estats psíquics determinats que volem atacar, pretenem crear la peça publicitària adaptable a aquells estats psíquics, per a així provocar la reacció més intensament, més directament.

Es a dir, la psicotècnia que ens proposem és d'un ordre purament científic, en el qual el cartell sigui la conseqüència d'unes condicions psicològiques determinades, i per tant apte per estimular els òrgans sensitivo-motors de l'individu. Heus ací, doncs, resumida la diferència entre el concepte dels publicitaris moderns a l'avantguarda dels quals va el senyor Prat Gaballí, i la del grup novíssim que constituïm el Seminari de la Publicitat.

Hi ha demés els publicitaris empírics, que són legió en el nostre país amb personalitats ben destacades que compten al seu haver amb campanyes d'èxit assolit que nosaltres prenem en gran consideració.

Algú replicarà: és que no demostren aquests que es pot fer bona publicitat sense coneixements psicològics?

Neguem que es pugui fer publicitat bona sense coneixements de la psicologia humana, i si uns casos com els que citem han fet bona publicitat, és perquè tenen una intuïció, una aptitud innata, i han adquirit en l'escola de la vida uns coneixements psicològics que no coneixen per tecnicismes, però que pressenten i comprenen.

Tant a aquests publicitaris intuïtius com als publicitaris científics o moderns, lloem i homenatgem com es mereixen, i els oferim amigablement la nostra col·laboració i el resultat de les nostres investigacions. No pretenem destronar ningú, sinó aportar el nostre humil esforç al treball d'incorporació del nostre poble a l'esperit universal de tecnicisme i modernitat.

I no volem acabar l'article sense mencionar alguns noms que recordem, les campanyes publicitàries dels quals tindrem en compte per a estudiar en el nostre laboratori, ja que havent assolit l'eficàcia en el nostre país ens poden facilitar dades molt útils de la nostra psicologia.

Entre els traspassats recordem al nostre pintor Ramon Casas i el publicitari Josep Maria de Colubi i de Viala. Entre els presents, els senyors P. Prat Gaballí, Aubeizon, Bori i Barnils, que han donat mantes conferències, articles i obres de gran utilitat i han dirigit excellents campanyes.

Podríem també citar noms d'artistes i d'agències de publicitat, però llur enumeració fóra interminable.

No volem acabar sense fer allusió al contrast que ofereixen certes campanyes de mal gust que s'han fet en el nostre país disfressant i ridiculitzant pobra gent, obligada per la necessitat, o exhibint cartells d'un mal gust insuperable.

I creiem convenient citar aquests casos per a justificar la nostra inclinació vers la publicitat controlada per una tècnica, car així s'evitarien espectacles que desdiuen de la serietat d'un poble culte.

PERE CATALA
Fotògraf

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 56. Telèfon 16285
BARCELONA

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190 — Teleg.: "Carburos" — BARCELONA Mallorca, 232 — Telèfon F8018
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 °/o DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades
GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ
que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la
Neurastènia. Impotencia (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.
Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.
Basta pendre un flascó per convèncer-se'n
Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica
NOTA.—*Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines* Laboratorio Sòkatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties*

(c) Ministerio de Cultura 2006

UNA FIGURA DESAPAREGUDA

L'ex-marquès de Villa-Urrutia

Wenceslao Ramírez de Villa-Urrutia, que ha mort la setmana passada a Madrid, a l'edat de vuitanta tres anys, era descendent d'una família biscaïna, nombrosos individus de la qual feren llur carrera dintre la magistratura, a l'Amèrica. Ell mateix havia nascut a La Havana. Ben aviat es decantà a la carrera diplomàtica, en l'exercici de la qual habità diverses capitals europees i americanes, d'agregat, de secretari, de ministre plenipotenciari o d'ambaixador. Fou ministre d'Estat; prengué part, en representació oficial, en unes quantes conferències internacionals...

Però, malgrat el seu paper en la història política d'Espanya del seu temps, Villa-Urrutia deu el seu nom a les seves activitats d'autor, que el feren entrar a les Acadèmies de la Llengua, de la Història i de Belles Arts, i ésser nomenat membre honorari de la Reial Societat d'Història de Londres.

Des de 1883 en què publicà la seva primera obra — seguida d'un període de quinze anys durant el qual sembla que hagués perdut les aficions d'escriure —, aprofità els lleures de la seva professió, i les ocasions que aquesta li proporcionava de regirar arxius estrangers, per donar, amb una continuïtat que només la mort ha interromput, els seus estudis històrics, versant no solament sobre èpoques passades, sinó també sobre esdeveniments contemporanis, la participació de l'autor en els quals en fa uns documents vivíssims i de primera mà.

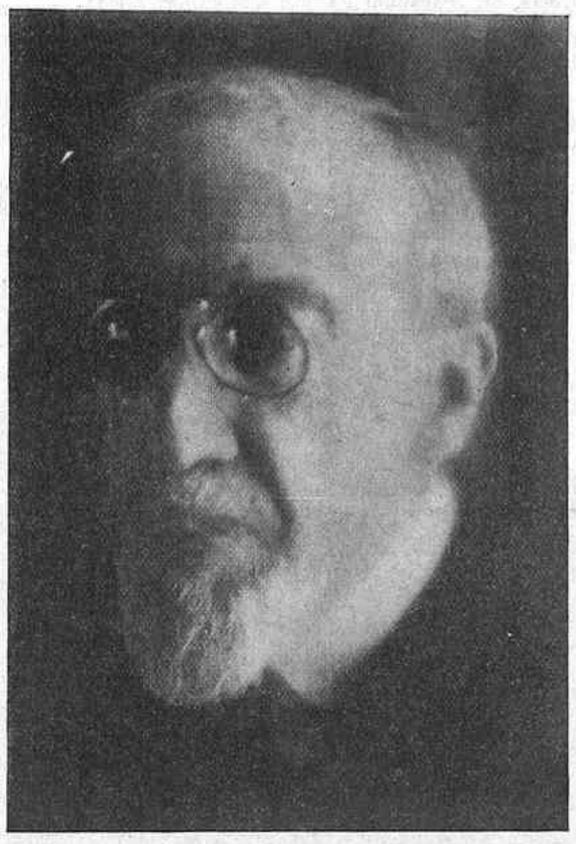

Villa-Urrutia

Dintre l'escassa i no massa considerable historiografia espanyola, la figura del que fou marquès de Villa-Urrutia destaca amb un relleu singular. Era el representant en la bibliografia castellana d'un gènere molt cultivat a l'estranger, un gènere els conreadors del qual, sense deixar mai de banda el rigor que escau a tot historiador que no vulgui usurpar aquest qualificatiu, saben contar les coses d'una manera llegidora per tothom. No en va havia exposat el seu concepte de l'estil dient que el diplomàtic (l'espanyol, naturalment) ha d'escriure «*con claridad, finura y corrección, que han de ser las cualidades esenciales de su estilo. No ha de remontarse con raudo vuelo y aguileñas alas, ni ha de alambicar la frase en busca de primores, ni ha de plagiar a los clásicos con el afán de parecer purista. Diga lisa y llanamente lo que tenga que decir... en un castellano limpio de innecesarios galicismos y barbarismos.*» Villa-Urrutia ha escrit així tota la seva copiosa obra.

Però no és solament això el que resulta remarcable de la seva tasca. Ell, home de l'antic règim, ha fet, en historiador imparcial, més contra els Borbons, sense sortir-se mai de la més absoluta correcció de llenguatge, que tants i tants energumènics pamfletaires que es creuen que les paraules gruixudes i els raigs d'insults tenen una meravellosa eficàcia.

Els seus treballs d'erudició històrica el van dur a un antidinastisme adquirit per la intel·ligència, no pas, potser, pel sentiment. Les raons de l'antiborbonisme brollen per elles soles de la simple constatació de fets. Es clar que Villa-Urrutia no es limita a ésser narrador; els seus llibres contenen, al costat dels fets, els seus judicis i múltiples consideracions psicològiques, morals, polítiques, diplomàtiques, etc.

Si la preparació històrica de Villa-Urrutia no l'hagués ja dut a l'antiborbonisme, la duplicitat que quan la guerra europea usà el que fins fa dos anys fou rei d'Espanya — i de la qual fou víctima l'historiador de què parlem, aleshores ambaixador a París —, l'hauria dut almenys a no tenir en cap consideració el darrer descendent regnant d'aquella família, que comptà un representant part del regnat del qual titula Villa-Urrutia «*la ominosa década*».

Alfons XIII el tragué de París «*con zancadilla y puntapié*», diu la mateixa víctima, i s'hi resigna amb un cert fatalisme, ja que, la fi de la seva carrera coincidí amb el cop d'Estat, i ell es confessa massa vell per canviar de règim i es reconeix mancat, demés, d'altres condicions, «de l'ambició i la flexibilitat que es requerien per a sentir l'esperit del directori militar i de la conseqüent dictadura». Però no s'està de comentar així la seva desgràcia: «*Faltáronme a un tiempo, el acierto y la fortuna, y esta última, al volverme las espaldas, amancebóse sin recato con quien había demostrado su especial aptitud para la diplomacia en otros oficios que, según algunos autores, se le asemejan, aunque, generalmente, suelen ser más propios de hembras avezadas al amoroso trato.*» Quan Villa-Urrutia va imprimir això, Alfons XIII encara regnava i Quiñones de León encara era ambaixador a París.

No en va Villa-Urrutia havia estat, a l'ambaixada de Lisboa, al costat d'aquell esperit finíssim que s'anomenava Juan Valera. Sabia, com ell, construir frases intencionades i tenia el do de l'oportunitat. Al costat de les seves obres històriques o d'aquella xafarderia que amb el temps es transforma en erudició, potser caldria recollir en una antologia els seus *mots d'esprit*, perquè Villa-Urrutia era, com altres casos n'hi ha, una excellent i honradíssima persona, però dotada d'una mordacitat que només sol anar acompanyada de la intel·ligència. Encara que ell no li atribuïa cap mèrit; deia que tan sols era qüestió de pràctica. — R. M.

SASTRERIA
F. Vehils Vidal
7, Plaça Universitat, 7
Direcció: M. PELLICER
REBUDA la primera col·lecció de novetats país i estranger, per aquesta primavera.
PREUS IMITATS

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

EL DIA 21 D'ABRIL
es posarà a la venda la 2.ª edició de
URSS
La República de Treballadors
per J. TERRASA
Preu: 3 pessetes
Si voleu tenir una visió exacta de la Rússia actual, llegiu aquesta obra

Mirant a fora

Procediments d'hitleització

Segons l'òrgan més hitlerià, Völkischer Beobachter *«la revolució alemanya de 1933 seria incompleta si no s'estengués també al domini cultural i espiritual».*

Per ajudar a aconseguir-ho, l'altra setmana va haver-hi un míting a Kaiserslautern, a la sortida del qual, els espectadors, delirants d'entusiasme, i davant del poble reunit a la plaça Schiller, van cremar els set exemplars de l'infame llibre de Remarque, Res de nou a l'Oest, *trobats a la Biblioteca municipal.*

Un professor, un tal Engel, presidí l'auto de fe amb un discurs subratllant l'abast simbòlic de l'acte. Segons ell, abans de l'estiu han d'ésser cremades totes les obres antialemanyes que es trobin en les set centes biblioteques del Palatinat.

«I enmig dels crits d'alegria de la multitud i dels cants nacionalistes, les flames purificadores besaven el cel nocturn.»

Remarquem només com les frases entre cometes semblen traduïdes d'una soflama feixistica italiana.

* * *

Després de depurar les biblioteques, cal depurar la producció cinematogràfica. Sobre aquest punt, els actuals amos d'Alemanya també saben on van.

El doctor Goebbels, ministre de la Propaganda, ha pronunciat un discurs sobre les relacions del nacionalisme i del cinema, aquest havent-se de posar, com tot a l'Alemanya actual, al servei d'aquell.

El doctor Goebbels, a fi de precisar les directives a les quals s'ha de conformar la producció cinematogràfica alemanya, cità exemples demostratius. Primer que cap altre, El cuirassat Potemkin, *del qual digué que era una veritable obra d'art, digna de servir de model perquè demostra fins a quin punt la tècnica cinematogràfica pot ésser posada al servei d'un ideal polític. Precisament per la concepció política d'aquest film, l'Alemanya nacionalista l'ha prohibit.*

*Després d'esmentar altres pellícules, el ministre féu l'elogi d'*El rebel, *film nacional-socialista dotat d'una tal força de persuasió, que aconseguí convèncer molts adversaris del moviment hitlerià.*

«No ens ceguen les consideracions de partit — acabà Goebbels —, sinó que ens guien l'interès del nostre partit. L'activitat del govern no s'ha de limitar al manteniment de la censura, sinó que ha d'afavorir la producció cinematogràfica. L'art és lliure, però amb la condició de respectar els principis de la moralitat nacional.»

Després, vàrem llegir als diaris que Goebbels aniria a Roma a veure's amb Mussolini a fi de tractar d'empendre una campanya publicitària comuna. Un dels punts que volia tractar el flamant ministre, és l'intercanvi de films alemanys i italians.

* * *

Però no s'acaba ací la hitleització d'Alemanya. Hi ha coses molt més greus en joc, i si no, deixem la paraula al comissari de Justícia de Prússia, Kerl, que ha declarat a la premsa (i ho copiem d'un diari berlinès que abans era demòcrata moderat):

«El prejudici del dret liberal vol sacrificar-ho tot als idols de l'objectivitat. Heus ací la raó de l'abisme que separa el poble de la Justícia, i és la Justícia, en el fons, qui n'és responsable. Què és l'objectivitat davant de la lluita per la vida de tot un poble?

Es comprèn doncs que la Justícia d'un poble que ha començat una lluita per la seva existència, no pot considerar l'objectivitat, que és una paraula buida de sentit. Una sola consideració ha de guiar la Justícia alemanya: la qüestió de saber en quina mesura la seva decisió afavorirà l'existència de la nació, salvarà el seu poble del perill. No és pas l'objectivitat passiva, sinònim d'impotència i de menyspreu del poble, el que ha de regnar aquí; al contrari, totes les mesures, totes les decisions de la nació i de l'individu han d'ésser subordinades als interessos vitals de la nació.»

Explicació lògica

Hi ha qui dóna la següent explicació, impregnada del més pur determinisme històric, de l'afició de Hitler envers tot el que recorda l'Edat mitjana: teulades inclinades, caràcters d'escriptura gòtics, resurrecció del Sacre Imperi, gust dels càstigs corporals (per als altres), persecució dels jueus, etc., etc.

L'ex-tinyaire, rosegat per l'ambició, començà tard i tot sol els seus estudis, i tot just havia arribat a l'Edat mitjana quan inicià la seva carrera política. Mancat de temps per adquirir un coneixement més complet de la història, tot el que es proposa Hitler no fóra, en resum, sinó un cas més dels estralls de la ignorància.

El pla quatriennal

Abans el Simplicissimus *era un diari inconformista. En fou fins que fou suspès per l'actual govern. Ha tornat a sortir, anunciant canvis en la redacció. Ara ja no publicarà cap dibuix com el que reproduïm.*

—Tinc gana!
—Quina criatura, que per menjar no vol esperar els quatre anys que ens demana Hitler!

LA INSACIABLE CURIOSITAT

El vol sobre l'Everest

Els grans espectacles de la naturalesa impressionen els homes, tant si són primitius com civilitzats. Però la reacció d'uns i altres és diferent. L'home civilitzat té la passió de conèixer i de dominar la naturalesa, i la història de la civilització és la de la lluita de l'home amb la naturalesa, sense descoratjar-se pels fracassos. L'home primitiu s'acontenta d'alimentar llegendes fantàstiques, justificants de la seva actitud passiva i submisa.

Una munió d'aquestes llegendes esporuguidores volten l'Himalaia, als ulls dels indígenes, els quals, per això, no es sorprenen gens de les vides perdudes que cal inscriure al passiu de les temptatives de conquista del famós massís de muntanyes. Però aquesta disposició d'esperit no és la pròpia de la raça blanca, disposada a no deixar sense violar cap secret de la naturalesa.

Tretze víctimes — xifra fatídica — ha costat ja l'Himalaia, proporció petita si la comparem, per exemple, amb la de les exploracions polars. I, al cap de nou anys que Mallory i Irving desaparegueren després d'ésser vistos a només 300 metres del cim de l'Everest, una altra expedició, dirigida per Ruttledge, es prepara a assaltar el «sostre del món».

Tothom sap les dificultats amb què es troba l'organisme humà posat a grans altures on la pressió atmosfèrica és escassa. El mal de les muntanyes i el fred fan minvar en proporcions extraordinàries la capacitat d'esforç de l'home. Preventivament, els membres de l'expedició Ruttledge han estat sotmesos a exercicis d'entrenament respiratori en una atmosfera rarificada, creada experimentalment, de condicions semblants a les de les grans altures que volen escalar.

Mentre aquesta expedició es posa a punt de feina, l'aviació, aquests darrers dies, ha aportat una gran contribució al coneixement de l'Everest. El dia 3 d'abril, per primera vegada en la història, dos avions han sobrevolat la cadena de muntanyes que separa el Tibet de l'India. L'empresa ha estat finançada per lady Houston, la mateixa senyora que, en 1931, considerant que el prestigi d'Anglaterra sofria perquè el govern, en pla d'estalvis, no subvencionava les proves de la Copa Schneider, n'assumí les despeses.

Abans d'empendre l'atrevida temptativa, l'expedició, dirigida pel comodor Fellowes, procedí a una sèrie de vols d'assaig. Cal tenir en compte que no es tractava d'una gesta merament esportiva, de batre cap rècord, sinó que l'expedició tenia caràcter científic. Calia, en el transcurs del vol, recollir el major nombre possible d'observacions útils; no es tractava de superar cap rècord dels ja existents, és a dir, de procedir a pujar com més amunt fos possible i tornar a baixar de seguida, sinó d'efectuar observacions, a una altura de 10,000 metres i amb un fred de 60º sota zero. Naturalment, els aparells estaven especialment acondicionats per a aquestes circumstàncies. Els aviadors estaven proveïts de balons d'oxigen i de vestits escalfats elèctricament, precaució que es féu extensiva també a les ulleres a fi d'evitar que es cobrissin de gebre.

S'ha de tenir en compte que en les proximitats del cim de les altes muntanyes, els corrents d'aire són fortíssims: el vent arriba, damunt de l'Everest, a velocitats superiors als 100 quilòmetres per hora. El pilot, per aquest fet, veu considerablement reduït el domini de l'aparell, exposat sovint a estavellar-se contra les roques cobertes de glaç. Si això aconsella de volar a una certa altura, d'altra banda, l'interès de les fotos i dels films que es volien impressionar obligava a no passar massa per damunt de la muntanya.

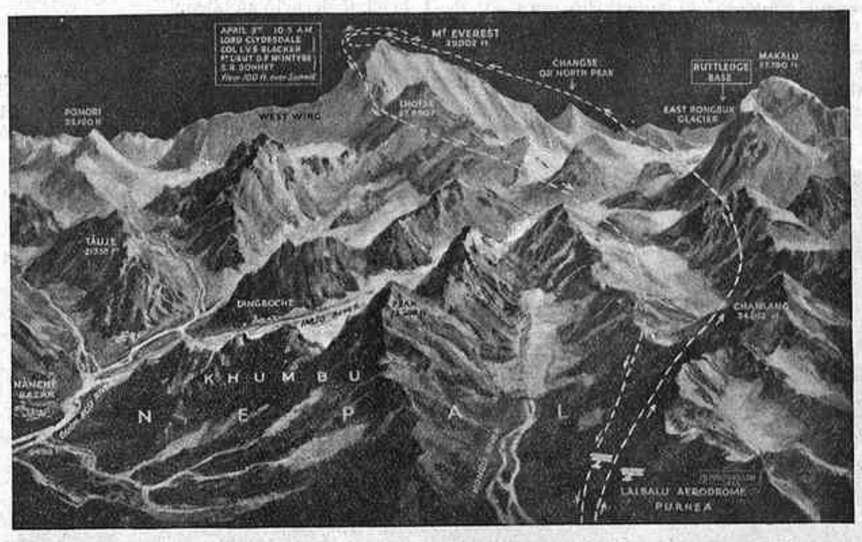

El vol del 3 d'abril, segons «The Sphere»

El dia 3 d'abril, el cap de l'Oficina meteorològica de Purnea, que feia uns quants dies que explorava l'atmosfera amb globus sonda, va avisar que les condicions eren particularment favorables: a 10,000 metres, el vent només bufava a 91 quilòmetres per hora. Dos avions, pilotats per lord Clydesdale i Mac Intyre, portant respectivament d'observadors Blacker i Bonnett, emprengueren el vol. Al cap d'una hora i mitja havien assolit prop dels 11,000 metres d'altura. Durant un quart voltaren sobre l'Everest, per tal que els observadors poguessin impressionar el màximum de plaques possible, i eren de retorn al cap de tres hores d'alçat el vol.

D'altres vols no tan sensacionals com aquest han complementat l'expedició. Tret de petits incidents sense conseqüències greus, no cal lamentar-se de cap d'aquelles desgràcies que solen ésser el tribut d'aquesta mena d'exploracions. La llàstima és que les màquines fotogràfiques no pogueren funcionar tot el temps desitjat. Així i tot s'han obtingut magnífiques fotografies d'aquelles regions desconegudes, la cartografia de les quals és molt deficient. Els mapes són molt imprecisos, per exemple, pel que fa a la regió situada entre l'Everest i el Gaurisankar. Aquesta expedició haurà contribuït a millor conèixer, entre altres coses, la topografia de l'Himalaia que tant es resisteix a lliurar el seu misteri a la curiositat sempre insatisfeta dels homes. I és d'esperar que l'expedició Ruttledge, que es proposa guanyar pam a pam la muntanya, aporti encara més dades.

«Hom es cansa de tot, menys de conèixer», diu un lema antic; però la veritat continguda en ell és més antiga que la seva mateixa expressió, i també és més actual que mai. Constatar la permanència d'aquesta passió del coneixement, exercida amb tant de desinterès i de coratge, sempre és un motiu de satisfacció, i sobretot, en aquests moments, entremig del desgavell de tot el món, fa veure que no s'han evaporat les essències heroiques i desinteressades que són la millor part de l'ànima humana. — W.

Sobre el batec delicat d'un canell femení, sols el ritme discret i perfecte d'aquests rellotges de gala pot afegir una nota de distinció i d'elegància
J. ROCA
JOIER
Rambla del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

"Mirador" presenta "Topaze"

Louis Gasnier ha estat l'encarregat de l'adaptació cinematogràfica de *Topaze*, indiscutiblement l'èxit més sorollós de tot el teatre de Marcel Pagnol. Un *cast* magnífic, integrat per una sèrie de primeres figures de l'escena francesa, la supervisió personal de l'autor, una atmosfera adequada, Joinville, asseguren a aquesta labor de transposició el màximum de garanties. Hem vist el film i podem assegurar que *Topaze* continua brillantment aquella sèrie d'obres mestres que els francesos han sabut compaginar fent col-

«Topaze»

laborar cinema i teatre d'una manera convergent. Col·laboració fructuosa, com ho han demostrat, per exemple, *Jean de la Lune* i *Marius*. Mestres d'una tradició escènica sense parió, posseint un do del diàleg que és una meravella d'intel·ligència, és venint del teatre que els francesos s'han mostrat diverses vegades capaços d'animar films destinats a donar amb èxit la volta al món. *Topaze* és en aquest sentit un exemple modèlic que ha de convèncer el públic barceloní.

Topaze és una obra força coneguda a Barcelona. Els que no l'han vista, l'han llegida. Heu-nos aquí doncs dispensats de l'obligació d'insistir sobre el contingut del film, sobre aquesta història extraordinària d'un pobre mestre d'estudi elevat a la categoria d'home d'altes finances. Un professor, Topaze, avesat a veure la moral com una qüestió condicionada a l'estima pública, havent tot el dia de compaginar un pla de vida per als seus deixebles a base dels conceptes de la moral racional. La seva honorabilitat és el motiu que el posa en pugna amb el director de l'establiment. Dur aprenentatge! Heus-el aquí sense col·locació quan l'atzar el posa en el camí d'un regidor que sap traficar d'una manera fructuosa amb les seves influències oficials. Innocent, es lliga amb aquell prevaricador i quan comprèn en quin món s'ha ficat, és massa tard, es troba massa lligat per seguir l'ordre de la seva consciència. L'amant del regidor és gentil amb ell, i per evitar l'escàndol i evitar-li disgustos, romandrà al costat d'aquell home indigne, fins que arribat a veure clar en la tècnica de la vida que amb tant d'encert practica el seu consoci i superior, s'emanciparà, treballarà per compte propi i esdevindrà mestre consumat en l'art de fer diners i conservar amb escreix la consideració pública.

Sàtira mordaç, esperit càustic que parla d'una manera desvergonyida. L'obra, ens pensem que diria, en el nostre lloc, Manuel Brunet, estableix el fracàs de la moral laica. Diguem pel nostre compte que Topaze és en el fons un home molt conseqüent. Ensenya-va una moral que no sembla conèixer altre criteri de sanció que la conferida per la posició social i l'estima pública, ni altra inspiració que la consciència, la cosa del món que apar més elàstica. I la moral del film no és doncs: l'honorabilitat és un mite, sinó: hi ha moltes falses honorabilitats, i el criteri de la societat és ple d'hipocresies i baixos interessos.

Si ens hem permès ficar-nos en un terreny tan estrany al que avui hauria d'ésser la nostra estricta funció, és per sortir al pas dels que podrien pretendre que el film és una escola d'escepticisme moral. El film es justifica prou amb massa raons verídiques. Es la notació humorística de fets innegables. A cadascú de fer-se pel seu compte les reflexions que cregui convenients.

Anem a la recerca dels bons films. No cerquem els films de tesi i quan hi ha una tesi el film pot entusiasmar-nos independentment d'ella, com era el cas d'*El camí de la vida*. No cerquem els films de tesi encara que les circumstàncies han volgut que tres films llençats per nosaltres: *El camí de la vida, Noies d'uniforme, Sóc un fugitiu* estaven carregats de preocupacions. Creiem tanmateix que una part del públic ha aplaudit aquests films, no tant per les intencions com per la bellesa intrínseca dels resultats. Vegeu ara *Topaze*, un espectacle tan reeixit, bo de veure, bo d'escoltar, un film divertit, molt divertit i en aquest sentit en franc contrast amb els tres films que acabem d'al·ludir. Una obra de gràcia intel·ligent, feta ara accessible a tots els públics gràcies al cinema, una pel·lícula amb Edwige Feuillère, Louis Jouvet, Pouley, Pierre Larguey, Marcel Vallée i altres notables comediants, sota la direcció de Louis Gasnier. Una pel·lícula típica del geni francès en el teatre i en el cinema, molt apta per a ésser assaborida pel nombrós públic que a Barcelona estima aquesta mena d'espectacle.

J. PALAU

Les estrenes

Un film de Sternberg, sigui el que sigui, sempre té la virtut d'excitar la crítica. Dissabte tornàvem a encarar-nos amb un film seu, i naturalment amb Marlene Dietrich. El mateix dia al Fantàsio s'estrenà el primer film sortit dels estudis que a Montjuïc té Orphea Films, *El hombre que se reía del amor*. Un film que per interessar a la producció de casa també deu ésser considerat amb atenció per la crítica. A l'Urquinaona, encara un film de *gangsters*: *El monstre de la ciutat*. Caldrà que parlem de tots aquests films, ja que no avui perquè l'espai ens manca, en la nostra propera edició.

Topaze *serà presentat al Coliseum el dia 28. A partir d'avui poden encarregar-se localitats a la nostra Administració.*

presenta dissabte, 22, l'estrena en doble programa al

FEMINA

CONRAD NAGEL

i

América SALVAJE

DISTRIBUIDES PER

ART - FILM

Admiri avui al

Fantásio

El gran film nacional

Producció Star-Films

Exclusives Super Film

PANORAMA

El concurs de "Mirador"

Com veuran els nostres lectors en la pàgina 8 d'aquest mateix número, anunciem avui en què consistirà el primer premi del concurs que decidírem prolongar.

Havíem promès que aquest primer premi seria molt grat a tot aficionat al cinema. El teníem ja decidit, entre nosaltres; però calien per a fer-lo efectiu unes certes gestions, sense la seguretat de reeixida de les quals no era oportú de fer concebre illusions als nostres lectors.

El premi consisteix en dos passis de cinema, valedors per a un any. Ens pensem que, com dèiem, és un premi molt adequat al concurs i, sobretot, molt del gust dels concursants.

L'intèrpret de "Topaze"

Louis Jouvet, que encarna el Topaze del film del mateix nom, havia estudiat farmàcia; però creiem que ni arribà a passar els exàmens. Atret per l'escena, deixà els llibres i s'enfilà a les taules. Feia papers de traïdor en els melodrames dels *faubourgs*. Qui sap quin hauria estat el seu destí com actor, si la sort no l'hagués fet trobar-se amb Jacques Copeau. A l'acreditada escena del Vieux-Colombier, Jouvet pogué rendir, sota l'intel·ligent mestratge de Copeau, tot el que del seu talent es podia esperar. Fou treballant amb Copeau que es va descobrir unes aptituds que ignorava, i no ens referim a les teatrals: s'acredità com un savi manejador de la llum, fins a l'extrem que, quan es tracta d'il·luminació de l'escena, Jouvet col·labora eficaçment amb el postor en escena.

Segons el seu gran amic Jules Romains, la vàlua de Jouvet resideix en el fet de sentir el text, el personatge, el detall d'una escena, amb una acuïtat meravellosa. En una comunicació presentada en 1929 a un Congrés internacional de Psicologia, Jouvet opina que el comediant nat reuneix virtualment un cert nombre de vocacions, i segons el paper va a una o altra. Al començament de la seva carrera, el comediant hauria pogut aficionar-se no un sol tipus d'existència, sinó a molts, i quan l'atzar de la seva feina de còmic el posa davant d'un paper, retroba — gràcies a un treball subconscient — la pista d'aquest destí que hauria pogut ésser el seu en la vida real.

LOUIS JOUVET

protagonista del film

PARAMOUNT

TOPAZE

que aviat veureu en

sessió

MIRADOR

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681

De les 3 tarda a la 1 matinada

REPORTATGES CINEAC

UN DIBUIX ANIMAT SONOR

LA TRIBU LLEGENDARIA (documental)

Noticiari Fox Sonor

Emocionant reportatge de l'accident d'aviació ocorregut a Barajas

LA CATIFA MAGICA

L'OMBRA DEL VESUVI

(a petició del públic)

Una artista, no una estrella

Una de les gentilíssimes *girls* de *Tiana somriu*, la revista estiuenca que tant d'èxit assolí, primerament en el seu lloc d'origen i després en ésser reproduïda a Barcelona, em deia, tot comentant l'article que Sebastià Gasch escriví en aquestes pàgines, a propòsit de la reeixida aventura artística dels estiuejants tianencs:

—No sé pas per què, en comentar Gasch el treball de la nostra *vedette*, la senyoreta Arboix, la devia comparar a Zasu Pitts... No hi sé pas veure ni una mica d'elogi.

Zasu Pitts

Zasu Pitts és la blederia personificada... Indiscutiblement, si hom hagués de representar corpòriament aquesta qualitat abstracta, la blederia, hauria de recórrer a una de les expressions inoblidables de la intèrpret predilecta de les obres d'Eric von Stroheim. Però no és aquesta una de les qualitats dels grans artistes? I Zasu Pitts, l'actriu de les mans meravelloses d'expressió, no ha sabut sempre, en el drama i en la tragèdia, conservar la profunda humanitat, simple i patètica, de la pobra dona?

Recordeu les primeres aparicions a la pantalla de Zasu Pitts? Una doneta esborradissa, lleument ridícula i demodada, que patia silenciosament i esguardava el món amb uns ulls plens de timidesa. Era la noia camperola, simple i neta d'esperit, que es veia voltada pels paranys insaciables de la ciutat; era la muller amantíssima, tota lliurada al feinejar de la casa, que veia com el seu marit era captivat per les males arts d'una *vamp*; era la pobra mare adalerada al darrera dels fills entremaliats i covant l'esglai de les possibles tragèdies... No era una estrella, no arribava ni tan sols a *leading lady*, era l'artista que prenia el paper més desairat, el paper de la bleda que era escarnida, de la dona traïda que no sabia venjar amb grandesa la traïció ni plorar-la amb llàgrimes fotogèniques... Altrament, Zasu Pitts topà amb un *handicap* considerable. Us heu fixat mai com s'assembla a Lillian Gish? Era, potser, la seva caricatura, i per tant, no podia pas fer que el seu treball fos també la caricatura del de la gran tràgica. Si a Lillian Gish, amb tota la seva ingenuïtat tràgica, li era permès d'adoptar les expressions esbarriades i expressar amb el seu art magnífic la frenètica desesperació i la follia, Zasu Pitts no podia fer altra cosa que produir a gratcient la rialla amb el seu esbalaïment ridícul davant dels cops del destí. Si hom hagués parat esment en les seves mans extraordinàries d'expressió, hom s'hauria adonat que era una gran artista. Però, fora d'Eric von Stroheim, que, tant en *Avarícia* com en *La Marxa Nupcial* i la seva segona part, posà en joc les seves qualitats d'expressió i la força patètica de la seva blederia, ni els directors ni el públic no sabien veure — potser enlluernats pel reflex de Lillian Gish, estrella mundial de la tragèdia — les grans condicions artístiques d'aquella dona, ni jove ni vella, que servia per a tots els papers.

La gradació de categories, en el món cinematogràfic, té la seva expressió en la mida i la situació dels noms dels artistes en els cartells anunciadors de les pel·lícules. Així, la sola definició genèrica d'una *estrella* és la d'un artista cinematogràfic — actor, actriu o director — que pot veure el seu nom en els cartells en lletres més grosses que el títol de la pel·lícula i la resta del repartiment. Si us fixeu en aquest detall, veureu com el nombre de les estrelles és ben restringit. Fora d'això, hi ha les *leading ladies*, que fan companyia a una estrella o que, llur nom dessota del títol del film i acompanyats d'algun *partener* de categoria similar, interpreten la gran majoria de les produccions. Més avall d'això, hi ha els artistes que només assoleixen de veure esmentat en lletres amb prou feines perceptibles llur nom en el repartiment que, de vegades, hi ha al dessota del títol i els noms rutilants d'estrelles. I la resta és la munior inacabable dels *players*, que encara són una aristocràcia, perquè tenen una personalitat, a la qual els milers d'*extres* no poden mai aspirar. Zasu Pitts gairebé no s'ha mogut de la tercera categoria, i, fora del director de *La Vídua Alegre*, ningú més no gosava enlairar-la a *leading lady*.

L'adveniment del cinema sonor, però, operà molts trasbalsos en l'escala de valors del cinema americà. Zasu Pitts ha vist augmentades les seves possibilitats artístiques amb la revelació de la seva veu singular i extraordinàriament fonogènica. Interpreta una sèrie de films deliciosos amb Slim Summerville i les lletres del seu nom comencen a parpellejar amb un pressentiment estellar.

Arribarem a veure-la convertida en estrella? Von Stroheim diu que és una gran tràgica. D'altres asseguraran que és una excel·lent artista còmica. Hom ens anuncia una pila de films considerables en els quals interpreta una gran varietat de papers. I potser arribarà un dia que les mans meravelloses de Zasu Pitts i la seva veu fonogènica assoleixin, a despit de la distracció del públic, categoria de grans símbols cinematogràfics, aquests símbols que varien constantment i que fan una de les més grans forces universals de la pantalla.

RAFAEL TASIS I MARCA

ACTUALIDADES

AL MUNDO EN 55 MINUTOS

Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

Canvi de programa

- Pathé Journal — 5 reportatges de gran valor emotiu.
- Segòvia — Espanya artística i monumental. Las meravelles d'aquesta històrica ciutat, comentat en espanyol.
- Gaumont Mirror — Curiositats i rareses del món.
- Paramount News — Les últimes notícies mundials.
- Pesca en alta mar — Documental de les més grans pesqueries.
- Com es fa un Noticiari — El reportatge dels reportatges.
- Ultima Notícia — Accident d'aviació a Madrid.

Continua des de les onze del matí a la una de la nit.

Localitat única: UNA PESSETA

Aparell Western Electric

LA INQUIETADORA É INQUIETANTE

Marlene DIETRICH en LA VENUS RUBIA

DIRECTOR VON STERNBERG

Es un Film Paramount

COLISEUM

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

Vida i miracles dels Olwars

TRES CATALANS QUE NO ES BARALLEN

Atenció!

Hi ha un important premi en metàllic a guanyar. L'ofereixen els trapezistes Olwars a la persona que els hagi vist renyir alguna vegada.

—Augmenta l'oferta tant com vulguis — m'han dit.

Evidentment! No poden perdre. Es impossible per la raó d'ésser-ho també que arribin ni per un sol moment a disputar-se.

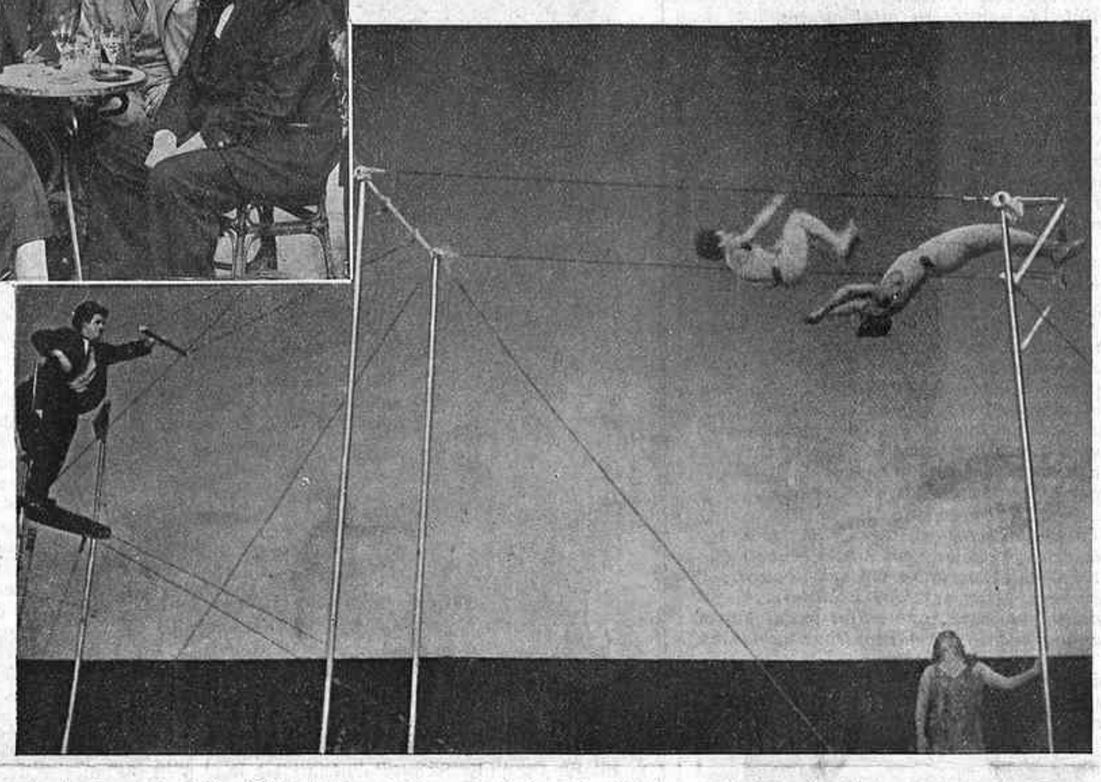

Migdia de Pasqua, a la vorera del London Bar, centre de reunió de la gent de circ. D'esquerra a dreta, asseguts, En «Canuto», Margy, Rafael Belda, En Valerdi i el nostre company Tomàs. Darrera, dret, el popular clown Guerra.

A sota, una curiosa instantània d'un bell exercici dels Olwars, presa el mes passat, a l'ample escenari del Wintergarten de Berlín.

Els Olwars estan sempre contents, i res de la vida no els preocupa d'una manera seriosa. Si per casualitat l'un crida, els altres riuen. Així, des de fa prop d'onze anys. Es, el d'aquests tres xicots, un cas excepcional de continuïtat i d'optimisme.

—Allò que els catalans estem sempre a punt de barallar-nos — m'observen — no resa per a nosaltres.

Catalans, els Olwars?

Ja veureu... Ho és, de soca-rel, de naixença i per temperament, el Charlot, o sigui el «Canuto»; a aquest al cap de mig segle de residir a França o Anglaterra se li coneixeria encara que va descloure les parpelles al carrer Baix de Sant Pere. Els altres dos són: alacantí l'un i navarrès l'altre, però senten i parlen en català, com llur company, i llur formació, com a homes i com a artistes, ha estat feta a la nostra terra, o entre gent de casa nostra. No crec que els Olwars hagin canviat mai entre ells cap paraula que no sigui en llengua catalana.

Els Olwars treballaven darrerament al Wintergarten de Berlín. Figuraven, en lloc d'honor, en el programa del mes de març. Tenien per escollir un contracte per a Budapest i un altre per a Alexandria.

—Per què no veniu a Barcelona? — els preguntà un agent.

—A Barcelona? Fet!

Havien exclamat «Fet!» tres veus alhora.

Ara els Olwars actuen a l'Olympia. Després de l'Olympia, recorreran de dalt a baix les encontrades catalanes en un circ ambulant. Serà llur estiueig. El circ té, de dins enfora, aquestes sorpreses. Els Olwars, que el passat desembre constituïen la màxima atracció de l'espectacle de Nadal de l'Hippodrome de Newcastle, que abans havien alternat al Colisseum de Londres amb Pola Negri i amb l'orquestra Jack Hylton i que en el transcurs de dos anys han passat cinc vegades pel Palladium de la capital anglesa, es disposen, sadollats d'enyorança — ells, que es riuen de tot! —, a empendre un peregrinatge artístic sota el cel blau de Catalunya i a fer-se aplaudir pels mateixos públics entusiastes i senzills que els havien encoratjat en dies llunyans.

DE SAN SEBASTIÁN A BADALONA

Els Olwars no tenen cap. En fa, solament en els instants més precisos, En Gabriel, el portador. Es el de més edat i el de més experiència. Gabriel Valerdi compta actualment trenta-vuit anys. Es natural d'Estella.

Residia de petit, Gabriel Valerdi, a San Sebastián, amb la seva família. Xicot de complexió robusta, s'havia fet remarcar en les curses que s'organitzaven a Donòstia. Un bon dia, el pare Andreu, dels famosos Andreu-Rivels, li proposà d'anar amb la seva troupe. Al pare Andreu se li acabava de morir una filla — «la nena», que li deia tothom — i necessitava un portador per al número dels trapezis volants, que presentava en el circ ambulant Reina Victòria. En Valerdi acceptà. Tindria aleshores uns quinze anys.

Amb els Andreu — catalans —, Gabriel Valerdi estigué dotze anys seguits. Dotze anys, sense reposar, per terres ibèriques.

—El nostre empresari — m'explica En Gabriel — va guanyar, nets, més de trenta mil duros.

—I tu?

—Jo vaig guanyar aquest amor boig que tinc pel circ. No és poc.

Els Andreu volgueren sortir cap a l'estranger, i En Valerdi preferí restar ací. Treballà un quant temps amb els Frediani i més tard, junt amb el trapezista i barrista català Francesc Oliveras, muntà un número de barres aèries que fou batejat amb el nom d'Olwals — Ol, d'Oliveras, i Wal, de Valerdi —, nom que, per no ésser de pronunciació fàcil, fou canviat per l'actual d'Olwars.

Aqueix número de barres aèries el féu ja Gabriel Valerdi amb un dels seus actuals companys, a més de l'Oliveras. Intervenia encara en el número un quart gimnasta, Eusebi Colominas; li deien «l'Assassí».

Varen debutar els Olwars — els Olwars primitius — al Circ Barcelonès, de la nostra ciutat. El debut dels Olwars d'avui tingué lloc a la Sala Picarol de Badalona, el mes de setembre de 1922.

UN EX-APRENENT D'«EL BARATO»

En «Canuto» — Enric Canut — té vint-i-nou anys i nasqué, com he consignat abans, al carrer Baix de Sant Pere. Es el Charlot dels Olwars.

Estava collocat En «Canuto» d'aprenent a «El Barato». Per quins set sous s'havia desvetllat en ell i els seus companys d'aprenentatge una afició desmesurada als salts mortals? Aneu-ho a saber!... El cert és que, cada nit, quan el senyor Sindreu, el patró d'«El Barato», tancava les portes de la botiga, els aprenents, amb En «Canuto» de capdavanter, convertien els taulells en trampolins i feien allí el gran xarivari. Les mantes anaven dels prestatges a terra i servien de catifa.

—Si ho hagués sospitat, el senyor Sindreu!

A la botiga, però, hi mancava «atmosfera», i En «Canuto» i els seus companys, de set a nou del vespre, esdevingueren habituals del «Luna Park» del carrer de Ponent, on havien instal·lat barres, trapezis i tot el que calia per a trencar-se la closca.

—Quins exercicis! — recorda En «Canuto» —. Fèiem coses que ara no provaria de fer per tots els diners del món. Una vegada vingué el vell trapezista Rainat i fugí esgarrifat: «Aquests xavals es mataran!»

Allí, al Luna Park, el barrista Joan Barta conegué En «Canuto» i se l'emportà per a formar la parella «The Kaystons». En Barta era un català aventurer que després de donar no sé quantes voltes al món, havia tornat a Barcelona amb aquells célebres Perses que tant soroll armaren al Parallel. Crec que està d'intèrpret al Tibidabo. Coneix vuit o nou idiomes.

En Barta i En «Canuto», o sigui els «Kaystons», anaren plegats tres o quatre anys. Separat d'En Barta, En «Canuto» féu un número amb En Frida, un gimnasta que temps enrera corria encara per aquests escenaris amb un excèntric. Ara presenta un número de barres amb un anglès.

A Jaén, anant amb En Frida, conegué En «Canuto» a Gabriel Valerdi, que formava part de la companyia d'un altre circ. Es feren amics.

—Encara ens unirem!

—Qui sap!

No trigaren molt temps a unir-se. En «Canuto» i En Frida havien partit peres, i En «Canuto» intentà presentar sol les barres. Debutà al Pompeia. Li donaven set pessetes. El mateix dia del debut, l'empresari el va acomiadar:

—No serveixes!

En «Canuto» va pendre el sol una temporada. Era millor que guanyar set pessetes i sentir-se menysprear el treball.

Quan En Valerdi va veure que el seu número de les barres aèries a gran alçària no donava resultat, sobretot per la dificultat de muntar-lo, cridà En «Canuto» al seu costat.

A l'altre company, Rafael Belda, ja l'hi tenia.

SALTADOR, FUSTER I TRAPEZISTA

Rafael Belda és el més jove dels tres. I el més «Viva la Virgen». Vint-i-set anys. Natural de Callosa, província d'Alacant.

Morts els seus pares, el recollí un oncle, que el féu anar a l'escola. Però l'escola, a En Belda, no l'atreia gens. Aleshores, als nou anys, uns parents llunyans, els Oliveldas, saltadors a la bàscula, l'adoptaren, i amb ells anà per espai de cinc o sis anys. En Belda, en aqueixa època, fou el creador a Barcelona, al teatre Novetats, del doble salt mortal a la bàscula, caient a una petita cadira.

Els Oliveldas donaven a En Belda molt mal tracte. Se n'adonà un matí el pare Oliveras, al circ Frediani, durant un assaig, i decidí treure'l de mans d'aquella gent, cosa que reeixí. En Belda passà de saltador de circ a ebenista, car el pare Oliveras, alternant amb les barres, treballava en una ebenisteria de la seva propietat.

Però si no l'havia atret a En Belda el collegi, tampoc sentia cap afició per l'ebenisteria. Tornà a les barres. Hi tornà quan En Valerdi, amb l'Oliveras fill, va crear el número dels Olwars.

En Belda és el company insparable d'En «Canuto». Foren ells dos els que es presentaren al Consolat espanyol de Newcastle reclamant que fos canviat l'escut.

—Com que el canvi, fet ací, valia molts diners — respongué el cònsol —, el Govern em comunicà que ja me n'enviarien un de Madrid, i encara l'espero.

ELS MIRACLES

Exposada ja, a grans trets, la vida dels tres Olwars, el lector preguntarà, potser:

—I els miracles?

Els miracles dels Olwars es redueixen a un. L'he remarcat en començar. Es llur perfecta unió. Es llur admirable comunitat de sentiments i d'afectes, que es tradueix en una màxima prfecció en el treball.

Els Olwars em recorden els tres mosqueters.

Com els tres de Dumas, van quatre. Cal comptar amb ells l'esposa d'En «Canuto», també optimista, també riallera sempre. Dona de circ. Es una de les dues hongareses Sisters Margot, cavallistes i trapezistes, que hem aplaudit ací en més d'una ocasió. Margy no parla encara català. Però En «Canuto» m'ha fet saber:

—No li quedarà altre remei que apendre'l!

JOAN TOMAS

J. FONT. — Gràcies per la seva amable lletra. Té vostè raó en part: el pare Briatore morí en 1897. En canvi, l'Adela Briatore, tal com vaig dir, viu encara; estava casada, en efecte, amb el clown Tonino — Artur Aragón —, germà dels actuals Pompoff i Teddy.

Un mestre de ball

Joan Magrinyà havia d'estudiar un *Bolero 1830*, executat segons els principis més ortodoxos del ball espanyol clàssic. El noi estava preocupat. Cercava un bon mestre. Un coneixedor de les lleis de la dansa d'escola. A qui adreçar-se? Conflicte. Tasca difícil, en els temps que correm. Al Cartagenero? A Carrasco? Ni pensar-hi. Aquests professors ensenyen uns *fandanguillos* de fantasia en els quals el *destaque* és l'únic mot d'un vocabulari coreogràfic pobríssim. Aproximacions. Improvisacions. No res. Fins que algú li va indicar el camí. El mestre Coronas. L'únic mestre de ball espanyol clàssic que queda. No n'hi ha d'altre. I dit i fet. L'endemà assistíem a les primeres lliçons. Quina cosa tan divertida! La terminologia de la dansa clàssica posseeix un conjunt d'expressions tècniques franceses, que han estat adoptades per tots els països. Fins i tot per la tradicional i local Anglaterra. En el famós *Manual of the Theory and Practice of Classical Theatrical Dancing* de Cyril W. Beaumont i Stanislas Idzikowski, són emprats els noms francesos dels passos. I no té res d'estrany que els mestres de ballet madrilenys del segle passat, que havien assimilat el dogma clàssic de París i de Milà, modificant-lo a l'espanyola, respectessin també aquesta terminologia, la qual, de degeneració en degeneració, ha acabat convertint-se en unes expressions pintoresques i divertides, que utilitzen els pocs mestres espanyols de dansa d'escola que resten. El mestre Coronas, entre altres. La nostra sorpresa fou gran en constatar que el *pas de chat* sortia dels seus llavis convertit en *patxat*, el *jeté* en *esté*, la *glissade* en *glisadita* i els *ronds de jambe* en *rudisans*... Però el que ens cridà més fortament l'atenció fou el formidable temperament d'artista que posseia aquell home. Ell executava els passos que Magrinyà havia de repetir. Aquest home ha d'haver estat un gran ballarí, pensàvem. I hem volgut conèixer-lo més a fons.

Hem tingut una llarga sentada amb ell. En possessió d'una mímica enlluernadora, d'un llenguatge imatjat i pintoresc i d'una loquacitat inestroncable, el mestre Coronas s'ha passat dues hores llargues xerrant pels descosits. Es difícil treure l'entrellat d'aquesta enumeració rapidíssima de fets memorables que ornen el seu historial brillantíssim. Es diu Carlos Pérez Carrillo. *Reconocido*, com diu ell, *por maestro Coronas*. Es andalús. De Linares. Com tots els de la seva raça, ja va néixer ballant. A quatre anys, ja dansava flamenc. A cinc, en fa quaranta, va arribar a Barcelona. Debuta a l'Alcázar Espanyol. I no para un dia de ballar. A nou anys, comença a estudiar la dansa d'escola amb l'aleshores famós mestre Tarrida. A tretze, s'ajunta amb una ballarina catalana, la que havia d'ésser més tard la seva dona, Elvira Coronas. La parella es titula Coronas-Pérez (Los Orientales). I comença la llarga peregrinació. No a través del món — Coronas no s'ha mogut de Barcelona —, sinó per concerts i *otros bodegones* com diu ell. Treballen una pila de temps a l'antic Folies Bergère del carrer d'Escudellers — prop del Palacio del Cristal, avui Buena Sombra —, del qual era empresari el senyor Juan Gómez Casajuana, oncle de la dona de Coronas. Al Teatre Granvia, fa trenta anys, aquest era el primer ballarí de *La Feria de Sevilla*, fent parella amb la Juanita, neboda de la Pauleta. I va treballant pertot arreu. A Novetats, al Tívoli dels temps de *lo Chil*. I en el Liceu. Era el primer ballarí d'espanyol.

Com a mestre de ball el coneix tota la Barcelona coreogràfica. Fou el professor de les famoses germanes Conesa. De la Boronat. De tots aquells que, dins la dansa, han arribat. I de la Raquel Meller, també.

El mestre Coronas ens ha contat detalls molt interessants sobre els començaments de la Meller, poc coneguts, i que val la pena de publicar. Aquesta volia ésser ballarina. El mestre Coronas fou el seu primer professor. I la va fer debutar al concert Ambigu Barcelonès, l'avui Cinema Padró, del carrer de la Cera. Va passar sense pena ni glòria. No valia res. Algun temps després, el mestre Coronas la retrobava a l'Acadèmia

El mestre Coronas

de cant que dirigia al carrer Nou el Copérnico Albert, dit Gordito. Desenganyada del ball, volia provar fortuna en el cuplet. I l'endemà debutava a l'Alcázar com cançonetista. *Pero, ¿tienes voz?*, li va preguntar el mestre Coronas. *No, pero canto*. I com que ella li va dir: *Quiero aprender otra vez a bailar, ya no soy tan tonta*, Coronas li va ensenyar a tocar les castanyoles, un *garrotín* i una *farruca*. Alternant la dansa amb la cançó, s'anava defensant. I després d'esdevenir l'estrella de l'Alcázar, se'n va anar a Cartagena guanyant vint duros diaris. Tres anys més tard, el mestre Coronas ensopegava amb ella a la Rambla. *Estoy enferma*, li va dir. *Me marcho a Madrid. No cantaré más*. Set anys després, a l'Arnau, reapareixia la Raquel acompanyada de la seva germana Tina. Era l'època del *Ven y ven*. Tothom coneix la resta...

Aprofitant uns minuts que el mestre Coronas, esgotat pel seu llarg *boniment*, emmudeix, li demanem la seva opinió sobre el ball espanyol actual. En diu pestes. Naturalment. No esperàvem altra cosa.

—Pura decadència—ens diu aquest mestre de la vella guàrdia—. L'escola s'ha perdut. Fantasia i mínim esforç. Introducció de figures egípcies en el ball espanyol i altres excessos. Les ballarines d'avui no dansen... Caminen.

SEBASTIÀ GASCH

Vegeu a la pàgina 8 la nota sobre l'estrena del Romea

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Catalunya

Avui, estrena del gran film de
CUMMINGS

EL ABOGADO DEFENSOR

per
Edmund Love, Evelyn Brent i C. Cummings

Un tema de gran interès dramatic magistralment tractat

Aviat el film de **Paul Slowe**

EL CORRESPONSAL DE GUERRA

Dues produccions COLUMBIA, distribuïdes pels ARTISTES ASSOCIATS

PROXIMAMENT
MERCEDES
EL FILM NACIONAL PARLAT I CANTAT EN ESPANYOL

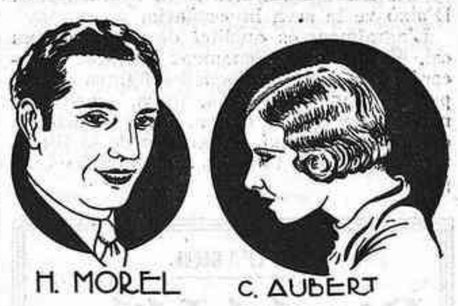

PER PRIMERA VEGADA ESCENES DIRECTES EN CATALÀ

Producció: Barcelona Film
Direcció: Josep Castellví

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

La commemoració de la Renaixença

Per una coincidència que no és l'única que la història ens ofereix, s'escau la commemoració del primer centenari de la renaixença catalana en una època en què Catalunya ha assolit el reconeixement de la seva personalitat, desig l'origen del qual cal cercar precisament en la data que aquests dies commemorem: la de l'aparició de l'*Oda a la Pàtria* de l'Aribau.

No és que abans de la publicació d'aquesta composició no existeixin d'altres mostres de conreu literari del català; però ella és la

Bonaventura Carles Aribau

condensació d'un estat d'esperit que havia d'estendre's, guanyant en profunditat i en intensitat, i fructificar de la manera més eficaç. En totes les dates que es fixen com a inicials dels grans moviments collectius, hi ha sempre una part convencional. (Així es fixà, per exemple recent, la de l'origen del romanticisme, fet encara molt més complex i ric d'antecedents.)

S'ha discutit bastant si l'autor de l'*Oda a la Pàtria* l'escriví conscient del que feia, o, en canvi, obrà amb aquella intuïció profètica que sovint és pròpia dels poetes. No és aquest el lloc i el moment de revifar una discussió que, d'altra banda, no es perdria res que es reprengués. Es una qüestió d'història literària que potser cada tractadista examinarà i en treurà conclusions des del seu particular punt de vista. El que interessa, ara, és que, conscientment o no, l'*Oda a la Pàtria* d'Aribau senyala el començament de la renaixença literària, esdeveniment prenyat de conseqüències que, en l'abast que havien de tenir per a la història, potser no foren ni de molt sospitades pel mateix Rubió i Ors, sens dubte el més clarividents, en aquest aspecte, de tots aquells iniciadors que, amb el migrat instrument d'una llengua depauperada, preparaven un futur que als ulls de la majoria era purament utòpic.

Indubtablement, la llavor llançada per aquells homes en llurs tímids assaigs literaris queia en un terreny disposat a fer-la germinar i expandir-se ufanosament. El sentiment de catalanitat no era pas mort; en estat latent, qui más qui menys, tothom el posseïa, encara que abaltit i ensopit sota un gruix força considerable que dos segles hi havien posat damunt. Bastà que uns homes de lletres hi donessin expressió perquè aquest sentiment es revifés i guanyés successivament totes les esferes socials.

Malgrat tots els esforços dels literats, dels historiadors, dels propagandistes, res no hauria estat possible sense l'existència del sentiment de catalanitat. Però això no minva pas la vàlua dels homes que el desvetllaren. Es una simple constatació que es desprèn de la història de la nostra renaixença i una demostració més del pes dels imponderables — passi la paradoxa — en la història humana. Perquè amb el fet de la renaixença literària, que tan intranscendent podia semblar en un principi, es relliguen tot un seguit d'altres fets, espirituals i materials, que han elaborat la Catalunya d'ara.

Aquest fet és el que dóna un més gran valor al moviment iniciat cent anys enrera. No es tractà només d'una aventura literària — tot i comptar-hi un fet tan cabdal com el de la dignificació i enaltiment de l'idioma —, sinó d'un encreuament de fets estesos a tots els ordres de la vida del país. D'això ve la seva importància.

L'agraïment és qualitat de persones com cal. Es per això plenament justificat el record i l'enaltiment d'aquelles figures que, a part tota vàlua literària, foren, sense adonar-se'n del tot, els fautors d'una renaixença que aviat sobreeixí de les fites de la literatura per abastar totes les manifestacions del país.

22 D'ABRIL
Dia del Llibre
Deu per 100 de descompte en els llibres nacionals
Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal:
PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

Aribau i l'aeronàutica

Enguany que, amb la celebració del I Centenari de la Renaixença, ve a tomb, sovint, de retreure el nom de l'Aribau, poc podia sospitar-se que aquest nom havia de lligar-se també, d'una manera tan directa, amb l'actualitat, com ho és la de la navegació aèria, que a casa nostra ha estat al roig viu, a conseqüència de l'enrenou en torn del famós pal d'amarratge per al *Graf Zeppelin*. I què té a veure l'Aribau amb l'aerostació o navegació aèria? Sí. Ell també va escriure'n. Potser molts seran sorpresos d'aquesta afirmació; l'escrit a què ens referim és, en efecte, molt poc conegut. Diguem de seguida que és un treball no tècnic, sinó literari: una poesia. Certament, una poesia molt curiosa, que es titula *Los globos aerostáticos de Monsieur Montgolfier*.

La conquista de l'aire! A ella hom atribueix bona part en el procés de formació i eclosió del Romanticisme; del romanticisme que podem anomenar pare de la nostra Renaixença. La gesta estupenda, realitzada per primer cop, amb resultats definitius i satisfactoris, pels Montgolfier, no va trobar indiferents els poetes. Aquests no podien no reaccionar davant un espectacle com aquell, realització del somni potser més gran de la humanitat. A tot el món va produir-se un clam unànime, en què coincidien el poble — el poble més divers — amb les *élites* més primmirades. I d'aquell clam unànime, Catalunya es féu ressò. Prova n'és aquesta composició de l'Aribau. Aquesta poesia és treta d'un volumet o fullet d'*Ensayos poéticos*, editat *por algunos amigos del poeta*. Imprès als tallers Dorca, a Barcelona, l'any 1817. Publicació raríssima, introbable, que bé pot qualificar-se de joia bibliogràfica, la coneixença de la qual devem a les bondats del distingit collecionista senyor Manuel Rocamora. Aquesta poesia té bastanta extensió. En donar-ne la notícia, plauria'ns de fer conèixer la composició sencera. Això no essent possible, en donarem alguns trossos que podríem anomenar representatius.

L'Aribau s'introdueix al tema amb un proemi allusiu a la poquedat de l'home. Però aqueixa poquedat d'origen, de mica en mica és superada gràcies a la *ilustración consoladora*. I diu:

¿Y qué mortal dichoso plugo tanto
al dios de la invención, que le infundiera
su espíritu sacrosanto,
y le mostrara por la vez primera
la incógnita carrera, que hasta el día
nadie en el mundo recorrido había?
¡Tú fuiste, Montgolfier! *Tú penetraste*
la región do la nube se entumece,
y en agua se deshace, y do aparece
en una quieta noche de verano
un luengo rastro de ominoso fuego,
y desaparece luego.
¡Tú fuiste, Montgolfier! *Por ti mi mano*
las cuerdas pulsará de la alabanza
en mi primera lira,
y ensayaré contigo
el estro ardiente, que el destino amigo
para loar a la virtud me inspira.

D'això que acabem de transportar, sembla poder deduir-se que aquesta poesia fou el primer assaig poètic de Bonaventura Carles Aribau. Tirem endavant.

L'autor compara Montgolfier amb els herois de la mitologia antiga. Només que, segons ell, Montgolfier els supera, els és superior. I afegeix:

...Espavoridas
le ven subir a la mansión celeste
las aves, y preguntan: ¿Quién es este,
que usurparnos pretende
la antigua ligereza,
con que nos adornó naturaleza,
y a la región asciende,
que a su familia pasear no es dado?
Así cubiertas de rubor se quejan;
mas al punto sumisas se retiran
y al ave nueva paso libre dejan.

. . . . . .

¡Gloria al mortal, a quien dará el destino
dirigir por los aires su camino,
saltar de monte en monte,
como salta el gorrión de mata en mata;
por la tierra rozar, como inmediata
ves pasar la prudente golondrina
parando en cada trecho;
o cual grulla, que al cielo se avecina
sin jamás descansar.

. . . . . .

¡Sabios, seguid a Montgolfier! *Vosotros,*
que explicáis de la nieve y del granizo
la rara formación y la caída,
el cómo allí la lluvia apetecida
oye los votos del cultor y viene,
o cómo suspendida se sostiene
pasando a fecundar otras regiones,
todos subid con Montgolfier, *que sube*
por donde el Sol se esconde tras el monte:
examinad cual saca aquella nube
por sobre el horizonte
tinta de sangre su fatal cabeza,
de espantable figura
y males a los crédulos augura.

Després, l'autor introdueix *el genio protector de los humanos* i a seguit d'enumerar diverses qualitats que els irracionals posseeixen, que els homes no tenen, però que aquests s'enginyen en moltes de maneres, fa dir a l'esmentat *genio protector de los humanos* això:

Así en el hombre su discurso suple
a su flaqueza, y de los otros seres
goza las facultades y placeres.
¿Y porque el cielo no le ornó de plumas
no volará, y se juzgará incapace
de remontarse por el aire leve?
¡Oh mente emprendedora! Ea: te atreve
al alta empresa, y más en ti confía.
Puedes porque lo piensas. Desafía
al ave y vencerás, y te abandona
a este nuevo camino:
por él tus pasos guiará el destino.

La opaca tierra ya impedir no pudo
la vista de Colón: *un nuevo mundo*
vió debajo sus pies: vió sus llanuras,
su mar y sus tostados habitantes,
del mismo modo que en las ondas puras
de una fuente se ven nuestros semblantes...

Després d'aquestes — i d'altres — paraules que figuren dites pel *genio protector de los humanos*, l'autor segueix pel seu compte la narració dins l'oda i diu que l'esmentat *genio*

aquí llegaba; y un supremo augurio
suspendió a Montgolfier. *Con ligereza*
un ave en el país desconocido
pasó volando, sobre su cabeza
tres veces regiró, dando un silbido,
y de su vista huyó. «Yo iré contigo,
Montgolfier, *grita,* aguarda, ya te sigo!»
dijo, y soltando su ligero globo
se eleva y desaparece.
Crecen los vivas, y el murmullo crece
entre todo el concurso.
Para su raudo curso
el padre Sena, y de entre de las aguas
sacando su cabeza
canosa, de mil canas coronada,
y de silvestres frutas,
admira el globo, y a su voz potente
suben mil ninfas de sus hondas grutas...

L'Aribau acaba la composició descrivint l'emoció produïda a París per l'encelament dels Montgolfier i clou la poesia amb un ditirambe esclatant.

L. BERTRAN I PIJOAN

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensems al client la fotografia necessària.
Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.
Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment
Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ▪ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

UN ASPECTE DE LA RENAIXENÇA

Els primers periòdics catalans

III

Les dificultats d'ordre ortogràfic que vint-i-un anys enrera s'havien manifestat en la publicació de *Lo Verdader Català*, segueixen, i potser s'accentuen, quan Albert Llanas funda *Un Tros de Paper*. El teatre, més que les altres manifestacions de la renaixença, és la clau de l'èxit d'aquesta publicació que, amb el tarannà faceciós del moment, apareix a Barcelona el dia 16 d'abril de 1865.

El llenguatge descurat, característica del

Facsimil del n.º 2 de «Lo Xanguet»

nostre teatre en el seu origen, es fa més palès a *Un Tros de Paper*. Hi ha tanmateix la diferència entre escoltar i llegir; els mateixos autors confessen llur ignorància i assenyalen les grans dificultats ortogràfiques que, moltes vegades, no superaren. Cap assaig gramatical no havia reeixit, i encara que Pers i Ramona i P. Estorch, guiats per una preocupació literària, havien publicat llurs gramàtiques, no influiren en res a *Un Tros de Paper* que, d'altra banda, una gran despreocupació alliberava de transcendentalismes d'aquesta mena.

El P. Blanco, en el seu llibre *La Literatura Española en el siglo XIX*, assenyala Robert Robert com a fundador d'*Un Tros de Paper*. Cal rectificar aquesta afirmació. Robert Robert fou tan sols un dels redactors i únicament a Albert Llanas es deu la iniciativa del periòdic que, ja en el primer número, s'acull sota la seva direcció.

Té quatre pàgines i diu que «sortirà cada vegada que serà ple». A la primeria és quinzenal, més endavant apareix cada setmana fins el dia 16 de setembre de 1866, que, després de publicar-se'n seixanta-nou números, suspèn la seva publicació.

Els redactors signaven tots amb pseudònim: Albert Llanas (Robert Sanall), Robert Robert (X.) i també (Orfaneta de Menargues), E. Vidal i Valenciano (Blai Màrfegues), Conrad Roure (Pau Bunyegues) — pseudònim també de les seves primeres produccions teatrals —, F. Soler (Serafí Pitarra), E. Aulés (Bonaventura Gatell). A més a més hi collaboraven J. Feliu i Codina (Josep Serra), F. Pons (L'Inglès), J. M. Torres (Lo Sarraceno) i M. Angelon (Angelet). En el número 55 va separar-se'n Conrad Roure i el substituí Josep Maria Arnau. Arnau, però, no crec arribés a collaborar-hi. Hi dibuixava Tomàs Padró, que signava amb la inicial. Hi ha una anècdota que tanmateix val la pena de transcriure.

En un número d'*Un Tros de Paper*, es preguntava: «com se'n deu dir d'una *niñera* en català?» L'endemà — conta Roure — es presentà a la redacció un tal Santigosa que venia a aclarir-ho. Una mica intimidat per por que es tractés d'una facècia, preguntà si veritablement n'ignoraven el mot català. Robert Robert, que era l'autor de l'article on es descriu una escena de la Plaça Reial que s'havia entrebancat en el mot «*niñera*», s'afanyà a dir:

—Que potser ho sabeu vós?

—Per això he vingut. «*Niñera*» en català és mainadera, de família menuda, mainada.

Robert, que aleshores corregia les proves d'una nova edició del *Diccionari* de Labèrnia, va incloure-hi el mot mainadera, incorporant-lo així a la lingüística catalana.

Aquesta anècdota evidencia l'estat lamentable en què havia caigut la nostra llengua i dóna idea de l'esforç que en aquell moment realitzaren els seus conreadors.

La majoria dels redactors d'*Un Tros de Paper*, abans que Pitarra instaurés el Teatre Català, es reunien en pisos on celebraven representacions — així van néixer les famoses gatades de l'Odeon — que acostumaven a ésser paròdies. Després de la instauració dels Jocs Florals i en el taller Rull, Pitarra i els seus amics van fer-ne la paròdia, que anomenaren *Focs Artificials*. *Un Tros de Paper* va seguir la tendència iniciada al taller Rull i així va néixer l'antagonisme entre els «floralistes» i la colla de Frederic Soler, partidaris del «català que ara es parla». Bofarull els anomenava «*lacayos de la literatura*» i *Un Tros de Paper* aprofitava totes les avinenteses per a ferir la susceptibilitat dels entusiastes dels Jocs.

En un número, en parlar de la celebració de la festa, diu: «No es sentia una mosca puix hi havia un brogit de mil dimonis.»

Anys més tard però, passades les velles baralles, Frederic Soler anà a cercar-hi, penedit, la suprema consagració de mestre en gai saber.

Un Tros de Paper desvetllà el periodisme a casa nostra. Abans de desaparèixer aquesta publicació, que Nicolau d'Olwer assenyala com a degana de tota la premsa catalana, van sortir encara a Barcelona els periòdics *El Noi de la Mare*, *L'Embustero* i *Lo Gat dels Frares* i els almanacs *Lo Xanguet* i *Lo Borinot*.

El Noi de la Mare, fundat i dirigit per Conrad Roure, és també de facècia. Cal però assenyalar el tercer número, que dedicat als herois de Callao i amb signatures de Manuel Angelon, Víctor Balaguer, Adolf Blanch, Antoni de Bofarull, Francesc Pelai i Briz, Francesc Camprodon, Conrad Roure — per primera vegada deixa el pseudònim de Pau Bunyegas, — Francesc de Mas i Otzet, Robert Robert, E. Vidal i Valenciano, Damas Calvet, i Francesc de S. Vidal, trenca la característica d'aquestes publicacions i amb la màxima serietat homenatja la marina espanyola.

L'Embustero dirigit per Carles Altadill, autor de les comèdies *Un Mirall per les Pubilles* i *El Gandul*, va tenir una vida molt curta. Valentí Almirall, que n'era el propietari, degut a la poca acceptació que va tenir i també molestat pel poc interès que s'hi prenia Altadill, va suspendre'n la publicació quan encara no feia un mes del primer número. Eren redactors, entre altres, Pau Bunyegas, Serafí Pitarra i Jeroni Talanell (J. M. Arnau). En el primer número, Cortès comença una novella inspirada en el drama *Les Joies de la Roser* i que, potser per qüestions entre els dos autors, deixa d'inserir-se en el número 4. Gelpí, en el segon (8 de julio!), publica un fervorós article de lloança a Catalunya.

Lo Gat dels Frares, també de vida efímera, era una publicació de caire literari. Se'n publicaren únicament dos números.

A més d'aquests periòdics cal assenyalar els almanacs *Lo Borinot* i *Lo Xanguet* que el primer any aparegué titulat *'L Xanguet*.

Lo Borinot va sortir l'any 1866 i és del to de totes les altres publicacions catalanes d'aleshores.

Lo Xanguet surt per primera vegada a darreries de 1865 i té vida fins l'any 1874. Pau Bunyegas i Serafí Pitarra són quasi els únics collaboradors d'aquest almanac. *Lo Xanguet*, profusament illustrat per Tomàs Padró, és una bona mostra de l'humorisme català en aquell moment.

Aquests periòdics no van tenir l'acceptació d'*Un Tros de Paper*; cal però tenir present que el fet d'existir més d'una publicació catalana alhora, quan encara el poble estava entrebaltit i tot just s'iniciava un corrent favorable a la llengua escrita, era forçar sense una clara perspectiva d'èxit les possibilitats del moment.

J. M. MIQUEL I VERGES

Nota. — Tots els periòdics esmentats — vegi's MIRADOR, números 214 i 216 —, són a la collecció particular de J. Surribas, a Arenys de Mar, la qual ha estat la nostra font d'informació per a aquests articles.

22 D'ABRIL
Diada del Llibre
TROBAREU EL MILLOR ASSORTIT a la
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfon 12456

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 i 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Créixams - Commeleran

Pere Créixams exposa aquests dies a la Sala Parés una col·lecció important de pintura, important en quantitat i en la qualitat colorística, en la qual l'esmentat artista ocupa el seu lloc principal i estable.

En aquesta ocasió se'ns presenta amb la seva acostumada tendència, palpitant llum i color i desentenent-se i resolent els problemes pictòrics amb un salvavides d'ús particular que el mena al port de l'èxit artístic.

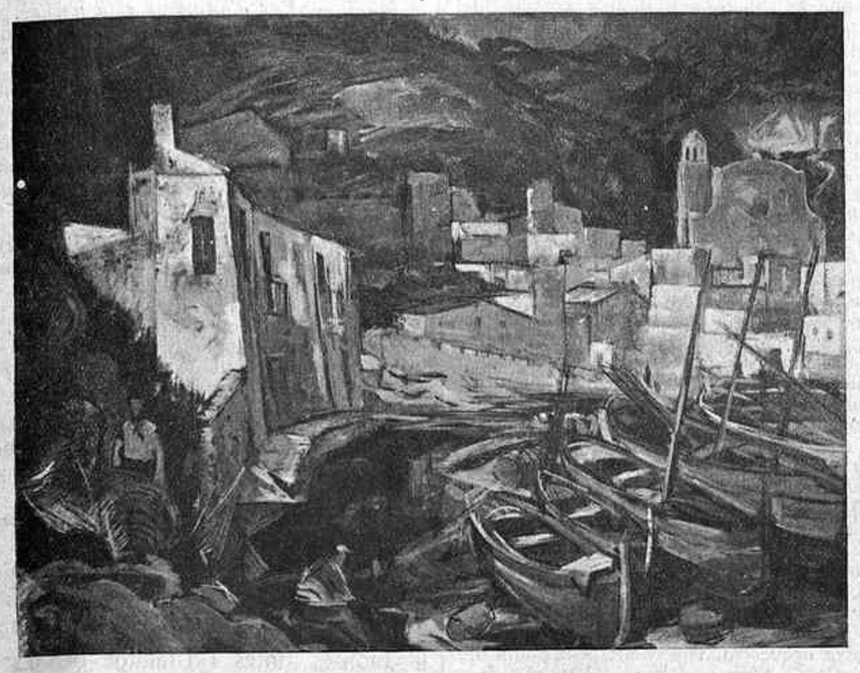

Créixams. — Marina

Créixams té una pinzellada d'una seguretat enorme que es refrega sobre la tela amb una intenció molt aguda, molt de gran pintor i que li dóna aquell aspecte sever i axiomàtic de la seva pintura. Aquesta pinzellada passa amb una gran simplicitat aparent el natural a la tela i després hi posa una salsa de color i fa que generalment tot el que surt de les seves mans tingui un valor absolutament reeixit i una essència profunda de geni colorístic i de copsador de grans moments precisos de l'escenari que pinta.

Commeleran. — Interior menestral

La desimboltura amb què treballa o bé les facultats que posseeix en gran quantitat el porten en un moment donat a caure en un buit d'argument, en un excés de confitament de color, del qual es salva amb perícia per la seva consistència de fonaments i per la dosi extensa de personalitat que porta dintre seu.

En aquesta ocasió, però, aquest punt de vista no surt gairebé enlloc, sols en algun detall d'alguna tela, i que queda encara apagat al costat d'una solució portentosa, i és amb gran afecte que ho reconeixem i que constatem un nivell molt igualat, difícil d'obtenir en una proporció crescuda de teles, i que dóna la sensación d'un equilibri perfecte portat a cap per un artista que va sol cap a un objectiu determinat amb un aplom fantàstic i una auto-seguretat remarcables.

Créixams del color en fa el que vol, el pasta en la seva paleta, el fa sortir en el lloc convenient i fins es pot dir que l'improvisa amb una traça formidable, brillant i categòrica. Amb aquesta facilitat es comprèn que quan agafa un ambient just i l'assimila, en surt una cosa perfectament acabada i explicada amb una intensitat tan allucinant i tan mestra com la tela número 37 de l'exposició actual.

Aquesta obra és la fita del Créixams d'aquesta temporada. Es un recó sòrdid, derrotat, respirant una mitja vida i una misèria arran de terra, al costat d'uns verds poderosos i alts.

Créixams hi ha deixat anar tota la seva intuïció i sensibilitat i la gama de la paleta hi ha posat el to justíssim que s'endevina de la decrepitud, i l'esgarrifança del lloc li ha donat una aurèola de màxima realització.

En un altre quadro, el número 32, el pintor s'ha adaptat un bon tros dels seus colors i ens ha ofert unes figures on domina el to de palla i en la qual fa ressaltar com si fos un viratge aquest to inèdit a la sala actual. Aquestes figures d'una línia puríssima ofereixen un conjunt molt bo, potser acrescut per la diferència amb les altres, i queden per aquest motiu en lloc preeminent de l'exposició.

Són moltes les teles que representen un pinyol, però aquestes dues formen innegablement l'epicentre de la darrera manifestació artística de Pere Créixams.

* * *

En una altra sala dels Establiments Maragall, Joan Commeleran celebra la seva exposició d'aquest any amb un total de 24 teles, abundant entre aquestes el tema urbà i aplegant-hi quatre dibuixos d'una factura deliciosa.

Commeleran amb la seva tècnica lenta, totalment asserenada i de gran meticulositat, pren de paisatge que pinta un caient bucolitzat i solemnial. La perspectiva li agafa una ressonància allunyada, d'una tranquillitat de poesia plana, allunyat de l'enfarfec i d'una manera visible de cara a un esperit artísticament sa, sense trampa.

Tampoc treu enlloc cap complicació cerebral, resol les seves coses amb una disciplina estimable, com per exemple un dels dos bodegons que exposa, d'una gran simplicitat objectiva, però que ell en treu un partit de pintura que sense ésser res de l'altre món té una atmosfera altament agradable i particular. La missió de Commeleran sembla ésser la de no descobrir res de transcendental, sinó de portar al nostre art un corrent de pintor de gran sinceritat que produeix amb dignitat i que elabora sense parar una pintura bona, prescindint de truculències, noblement pintura, noblement art.

Enamorat dels paisatges urbans, n'ha tret uns resultats d'un mèrit positiu, com es pot veure en la tela núm. 6, on explica amb dosis justes d'emoció i de visió el verd de Montjuïc i la literatura del barri ple d'una influència estranya i que l'ha deixat una mica apartat de temps immemorial de la nostra vida racial. Això Commeleran ho descriu bé, penetra en el més fons del detritus i ho expressa, ho pondera i ho ensorra amb un deix àgil i refinat.

Del port de Barcelona exhibeix unes teles en les quals posa una frase més grandiloqüent, apartant-se del seu camí i deixant entreveure una facilitat efectiva que el porta a un lloc no ben encaixat per a ell. Aquestes teles tenen de fet un concepte que en diríem més demagògic, més ràpid d'observació; és a dir, no presenten patriarcalisme, i per això queden desproporcionades amb les obres que reflecteixen els *Voltants de Barcelona.*

Aquí Commeleran assoleix els seus objectius i treu a flot una pintura molt delicada, estupendament ritmada d'ambient i amb poesia pròpia de primera mà; és el Commeleran que davant el cavallet es sent emportat per un remolí planer i treballa amb optimisme en una tela i fa servir un paisatge que comprèn insuperablement. Cal remarcar també la núm. 13, *Sardanyola,* producte del que anteriorment hem dit, en la qual l'autor dóna uns efectes de gran qualitat en profunditat i colorit a la tela.

En aquesta exposició, J. Commeleran ha aportat una obra en conjunt que el situa en un lloc ben determinat entre els pintors actuals que pinten modern sense pintar-hi.

ENRIC F. GUAL

El I Saló Mirador

Dissabte passat, tal com estava anunciat, tingué lloc la inauguració de l'exposició que MIRADOR ha organitzat, dedicada a cent anys de retrat femení en la pintura catalana.

Set sales de les Galeries Laietanes han calgut per a contenir les cent quaranta dues obres que hem pogut reunir, xifra considerable no sols des del punt de vista de l'èxit de l'exposició, sinó també perquè és reveladora de la importància de la pintura catalana del segle passat, tan poc coneguda. Es precisament en aquest aspecte que gosem mostrar-nos satisfets del resultat de la nostra iniciativa. El nombrós públic que ha acudit aquests dies a visitar l'exposició, no s'ha estat de mostrar-se sorprès com aquell qui descobreix un món nou. Fins per a moltes persones de cultura, però no especialitzades en aquests temes d'història de l'art, la nostra exposició ha constituït una revelació important.

Per bé que, donats els pocs dies que fa que l'exposició és oberta, no han aparegut encara a la premsa la major part de comentaris que necessàriament suscitaran aquests cent anys de retrat femení, les impressions recollides de persones autoritzades ens permeten de creure que la nostra retrospectiva serà, aquests dies, el tema de l'actualitat artística.

Però no haurà estat solament un tema d'actualitat, destinat a ocupar efímerament les converses i les cròniques un curt espai de temps. Entenem que l'interès d'aquesta exposició vessa àmpliament del marc d'una actualitat de curta durada. Per de prompte, com ja hem dit alguna altra vegada, haurà permès d'inventariar un tresor artístic escampat en múltiples mans, posant així un element d'apreciable valor per a la tasca — que encara espera qui l'emprengui — d'un estudi, tan complet com sigui possible, del massa mal conegut art català. A més a més, haurà proporcionat, àdhuc a les poc nombroses persones assabentades — crítics, historiadors d'art, col·leccionistes — l'avinentesa de trobar reunit un conjunt important i de qualitat que, a despit del seu caràcter volgudament monogràfic, permet més profits i ensenyances que l'examen de les obres aïllades i escampades.

I amb tota seguretat, l'exposició que hem pogut — gràcies, cal dir-ho, a desinteressades col·laboracions que agraïm moltíssim — presentar als nostres amics i al públic en general, haurà estat un alliçonament per a tota una nombrosa classe de persones, entre les quals cal comptar molts artistes, que es

Ramon Casas. — Retrat de la senyoreta Isabel Llorach

pensen que el món ha començat amb ells, i s'ho pensen més per manca de documentació que per qualsevol altra causa de més mal remeiar.

En aquests moments en què té lloc la commemoració del centenari de la renaixença catalana, aquesta manifestació d'altres activitats que les literàries, que es desenrotllaven contemporàniament a elles, constitueix una aportació valuosa a un aspecte, important i en gran part inèdit, de la història de la cultura catalana.

Ja compendrà el lector que si elogiem sen-el seu mèrit correspon als pintors que l'han se reserves una iniciativa nostra, és perquè feta possible. Nosaltres no hem fet més que facilitar el coneixement de part de llurs obres a un públic extens.

* * *

La festivitat del divendres passat retardà de manera considerable el repartiment d'invitacions per a l'acte de la inauguració, deficiència de la qual ens excusem prop dels interessats. Així i tot, a l'esmentat acte acudí gairebé el tot Barcelona que s'interessa per les manifestacions espirituals. Moltes autoritats — dissabte passat era un dia carregat d'actes —, entre elles el governador civil senyor Ametlla, l'alcalde Dr. Aguader i el president del Parlament senyor Companys, visitaren detingudament l'exposició.

Rafael Solanich

En certa manera, trobo en aquest meu retorn al comentari artístic un regust de trajectòria d'home públic — en política és freqüent retirar-se i tornar a actuar — que, per bé que no comparteixi, he de tolerar com un ha de tolerar-se moltes coses si vol viure congraciat amb ell mateix. En descàrrec, però, diré que això no és cap retorn. Es pot tenir una velleïtat, es pot, però, també mantenir el ferm propòsit de no reincidir. Aspiro, doncs, a mantenir en endavant la puresa d'aquest propòsit.

Rafael Solanich. — Figures

* * *

Coneixent Solanich personalment, un s'explica millor la qualitat del seu art. Aquest porta reflectits el desig de superació i la voluntat de treball del seu autor. Totes les escultures que Solanich exposa a les Galeries Syra convergeixen en la qualitat instintiva d'haver sabut treure partit de la gràcia que heretà del seu mestre Monegal. Solanich no ha estimat mai les audàcies; no s'ha sentit mai temptat pels camins arriscats de les sensibilitats noves. Fidel als corrents classicistes, ha treballat dins dels seus cànons sense covar mai la idea de superar-los. Això, que és un tret essencial de la bondat de la persona, és una gràcia més en el resultat de la seva escultura.

Més connexions trobem encara entre l'home i l'obra. Solanich ha exercit una funció docent en la desapareguda Escola Superior dels Bells Oficis i actualment l'exerceix encara a l'Escola Normal.

Així, l'obra abunda en condicions didàctiques; bon gust, equilibri, sentiment de la plàstica. Les escultures de Solanich són una substanciosa lliçó d'aprenentatge.

Aquest resultat radica directament en el treball, en la intel·ligència i en el sentit de la utilitat, i Solanich posseeix totes aquestes dots i així pot anar contribuint amb la tasca docent de cada dia al perfilament de la personalitat catalana.

En els caps que exposa, l'exigència formal hi és expressada amb desimboltura i el treball desapareix sota un resultat feliç.

En les estatuetes fluctua una gràcia i un bon gust plàstic que fan d'elles unes unitats singulars.

La font, realitzada en els tallers dels ceramistes Serra, és plena de simplicitat, i el projecte de l'arquitecte R. Puig i Gairalt per a l'aprofitament de l'estàtua de la República que ha d'embellir la plaça d'un poble, sensat i digne de tenir-se en compte.

Solanich ha estat i és un gran col·laborador per als arquitectes. El seu caràcter, la seva cultura i la condició del seu art el fan singularment apte a l'emmotllament de les lleis i necessitats arquitectòniques.

El sentit de l'exigència de Solanich queda palesat en el camí ascensional de la seva escultura. Al través dels anys i de la nostra amistat, l'hem anat seguint i l'hem anat veient consolidar-se. Aquesta consolidació s'ha establert al marge de les inquietuds de l'art modern, lentament, en un procés rectilini, movent-se tothora en un pla normal, sense sotracs. Es ací on cal trobar l'emoció de la seva escultura.

Art barceloní, íntim, que es fa estimar lentament, per ell mateix, al costat de modes i d'innovacions. Les escoles i les passions que han fet trontollar les arts tots aquests darrers temps no han arrencat a l'ànima de Solanich ni una velleïtat ni una indecisió. S'ha sentit segur dins del seu concepte del clàssic i ha persistit en la nostra tradició movent-s'hi amb plena llibertat i acreditant el sentiment de la seva honestedat artística.

Art burgès per excel·lència, vivificat amb el treball quotidià i el desig del seu millorament. Com els llacs tranquils, com els cels desproveïts de núvols, les obres de Solanich donen una sensació de repòs que fa amable

Rafael Solanich. — Figura

i quieta la seva contemplació. I és d'aquest mirar sense cansanci i sense neguit que en surt copsada l'emoció de l'artista deixada com un trèmol en el més profund de la seva obra.

Solanich guanyarà amb aquesta exposició l'èxit que en justícia es mereix, de la mateixa manera com s'ha anat guanyant amb l'honestedat de la seva conducta d'home i d'artista l'estima i la consideració dels companys.

J. LLORENS I ARTIGAS

El ceramista Quer ha mort

Una pèrdua sensible acaba d'experimentar l'art català amb la mort de Francesc Quer, ocorreguda darrerament a Lisbòa, lloc on residia des de feia uns anys.

Francesc Quer, sabadellenc, tenia cinquanta-cinc anys. Deixeble de Marian Burgués — que perdérem l'any darrer — el seu nom representa un moment importantíssim en la ceràmica catalana.

Els primers passos en el camí d'aquest art els féu en un petit poblet dels Alps Marítims, Golfe-Juan, a la casa L'Hospied.

Introduí a Catalunya la ceràmica de gran art i del vidre esmaltat de col·lecció. Féu seguidors. En el vidre fou continuat pels amics Ricard Crespo i Francesc Elias. (L'escola poca-solta dels grumollats i regalims que més tard es posà de moda no hi té res a veure.) En la ceràmica, resten com a continuadors l'esmentat Francesc Elias i el signant d'aquesta nota.

Són limitades les ceràmiques de gres o porcellana que he conegut d'En Quer. Aquestes es circumscriuen a una meravellosa vitrina que exposà en una de les nostres Exposicions de Primavera. Haurien pogut ésser destinades al Museu, però la imperdonable badoqueria dels que tenien facultat per a ferho deixà que s'escampés. I les poques peces que Feliu Elias té a casa seva, penyora de la gran amistat que unia ambdós artistes.

Aquestes ceràmiques són perfectes. Això fa doldre que un ceramista d'una envergadura semblant es donés al cantó industrial del seu art, privant-se així d'enriquir el nostre patrimoni artístic tan limitat en aquest aspecte.

D'aquella vitrina i de les vitrines que els mestres francesos Decœur i Lenoble presentaren a l'Exposició d'Art Francès de Barcelona en 1917, nasqué la meva vocació.

Això explica el reconeixement que tothora he tingut per aquest artista i el sentiment que em produeix la seva pèrdua.

Seria altament elogiable que esmenant un inadvertiment passat, els nostres Museus es desvetllessin en el sentit de procurar recollir les obres principals d'aquest artista.

Una reparació semblant, pel que ella significaria de respecte i d'estima dels barcelonins envers la seva obra, faria oblidar als amics i familiars les injustícies i la incomprensió que en vida de l'artista el privà, potser, de realitzar l'alta producció per a la qual estava tan ben dotat.

J. LLORENS I ARTIGAS

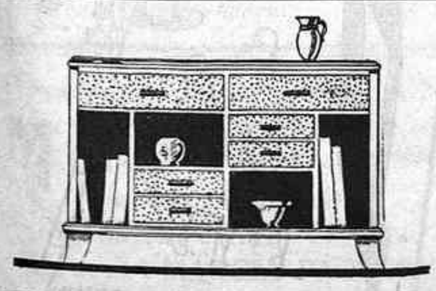

BADRINAS
MOBLES
DIAGONAL, 460

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

Galeries SYRA
DIPUTACIÓ, 262 - Telèfon 18710
Exposicions
JOSEP F. RÀFOLS
(PINTURES I DIBUIXOS)
RAFAEL SOLANICH
(ESCULTURES)

(c) Ministerio de Cultura 2006

Una bibliografia sardanista

Un bon dia un home es lleva amb un pensament al cap; ha concebut alguna cosa que creu d'una importància extraordinària, i es sent obligat a esbombar-la. I fa un article que s'allarga, que s'allarga, fins que el feix de quartilles escrites li diu que ha treballat en va: a cap periòdic no li concediran tant d'espai. S'hi pensa una mica: i si fes una sèrie d'articles curts? Bé, però, qui li garanteix la ininterrompuda publicitat? Deixar-ho córrer? El tema és prou important... El millor és fer un llibre. I es fa el llibre. Un llibre que no té res a veure amb la literatura pura, un llibre que no serveix per a fer passar l'estona, sinó per a catequitzar, per a fer pensar i per a fer prosèlits. A l'hora de decidir el tiratge no ve de mig miler — hi ha la secreta esperança que es vendrà com pa benèit, que serà pres dels dits i devorat amb veritable febre —, i a l'hora de passar comptes un s'hi estira els cabells: acaba d'editar un llibre fantasma, és a dir: un llibre que ha passat perfectament desapercebut.

Dins la bibliografia general catalana hi ha la seva processó de llibres fantasmes. Per norma general són uns llibres de poc cos i de poc cost, més aviat opuscles que no pas llibres, més aviat quaderns que no pas opuscles, i que responen a un bigarrat mosaic d'ideologies, de curiositats, d'entreteniments o d'infallibles panacees. D'aquests llibres fantasmes, n'hi ha una infinitat que es van esfumant al ritme del temps, fins que, molt d'acord amb la tenuíssima o nulla solidesa de llur contingut, no en queda rastre. Però n'hi ha uns altres — més aviat llibres que no pas opuscles i que no pas quaderns — que, resistint el temps, el vencen i àdhuc fan prosèlits. I en aquest cas, precursor i prosèlits, a còpia d'anys, acaben consolidant una branca especial de les lletres, de les arts, de les ciències o del que sigui, i ells mateixos troben el bon repòs integrant una especial bibliografia o, si us sembla millor, una bibliografia especialitzada. Exemples? Precedents? Totes les disciplines que compten amb bibliografia pròpia, que no són poques ni gaires.

L'hora de les disciplines, sortosament, no ha passat, encara. A Catalunya n'hi ha una que, tot i la indiferència dels distrets o dels absorbits per altres dèries, cada dia adquireix més tremp. Aquesta disciplina té un nom: la sardana; i la sardana té una bibliografia, tota altra que la del folklore, per bé que li és afí.

De Maragall ençà, la sardana ha estat origen d'una literatura enormement carrinclona i poca-solta. Semblava — «a bosc sec tothom hi fa estelles» — que tothom s'hi veiés amb cor: poetes (?) fusellant Maragall, esmenant-lo i denigrant-lo a desgrat de la intenció evocativa; prosistes glossadors — mals glossadors — de la famosa estrofa maragalliana, incapaços d'encarar-se amb la sardana sense haver de recórrer a l'ajut del poeta; i amb uns i amb altres, la massa anònima de sardanistes, acceptant i imposant el mal gust en literatura i en música sardanistes. Aquest estat de coses, causa principal de la desvaloització de la sardana, ho ha estat, també, de la seva revaloització. I la primera manifestació, el llibre. L'elogi fàcil, el ditirambe inútil han estat decididament arreconats per donar pas a l'anàlisi, a l'estudi i, per tant, a la justa depuració.

Era l'any 1920 que Joan Noguera Solé, amb una temptativa més aviat desenfocada i desafortunada, iniciava amb *La Sardana en Escenaris* la bibliografia sardanista. El Foment de la Sardana de Barcelona creava l'any 1925 la Biblioteca La Sardana, de la qual formen part els títols *De la Sardana*, de Manuel Capdevila, llibre dedicat principalment a la tècnica diguem-ne coreogràfica, i *Juli Garreta*, de Canut Pellicer, biografia esgotada per una *razzia* de la policia dictatorial; ambdós llibres, d'ambicions limitades, precedeixen un tercer — i per ara darrer — d'ambició més vasta i de veritable solidesa erudita: *La Sardana*, de Joan Amades, primera història que s'ha fet de la nostra dansa, meritíssim treball d'arxiu i de recerca, a través del qual s'albiren les innúmeres possibilitats que ofereix la sardana a tot aquell que l'adopti com a disciplina. Francesc Salvat, l'any 1927, fa un assaig biogràfic, *Pep Ventura*, en el qual el valor documental és sobrepassat pel valor sentimental. L'any 1929 apareix el primer llibre de combat i de doctrina sardanistes, *Nostra Dona la Sardana*, que per dur la nostra signatura ens relleva de la crítica. Poc menys que simultàniament, surt en anglès i a Londres, signat per John Langdon Davies, el llibre *Dancing Catalans*, expansió sentimental de l'estranger que veu la sardana i se'n sent fulminantment enamorat. Aureli Campmany dóna dos llibres a la sardana: l'un, *Com es balla la Sardana*, editat per Bonavia; l'altre, *La Dansa a Catalunya*, veu la llum dins l'Editorial Barcino. I ara, celebrant l'actual Diada del Llibre, el poeta-músic Joan Llongueres, ànima de la Lliga Sardanista de Catalunya, fa una nova aportació: *Per la nostra sardana*.

Fins aquí de la tasca feta. Com a treballs en curs de realització, cal consignar una completa i documentada biografia de Pep Ventura a cura de Joan Llongueres, un recull de textos sardanistes de Joan Maragall que els hereus del poeta han encomanat al que signa, i sembla que un nou llibre de tesi titulat *Al Servei de la Sardana* que signarà Esteve Calzada i Alabedra.

Quantitativament, no podem pas dir que la bibliografia sardanista sigui una gran cosa, però té el seu innegable valor; si més no, pel fet de descobrir en la sardana un sediment de cultura que semblava inexistent. La gent d'avui — precursors al capdavall — escrostona aquest sediment i res no serà d'estrany que demà — un demà no gens remot — la sardana, posada en mans d'homes preparats i solvents, sigui objecte d'un seguit d'estudis coreogràfics, musicals, literaris, biogràfics, socials, iconogràfics, històrics i àdhuc arqueològics de tanta envergadura com els que tenen per eix altres disciplines perfectament definides i conegudes.

JOSEP MIRACLE

Les estrenes

L. Fodor, *El pelò davant del mirall*
(Teatre Romea)

El començament d'aquesta temporada de primavera no es mostra, en veritat, excessivament encoratjador per als amadors del nostre teatre. Dissabte de Glòria inauguraven la nova tongada teatral a Barcelona una colla de teatres. D'ells, només dos en la nostra llengua; l'un amb una producció que amb el sol títol ja ens assabenta de tot el que se'n pot esperar, l'altre, el Romea, amb la traducció d'un melodrama estil nordamericà: *El petó davant del mirall*, de l'escriptor hongarès Ladislau Fodor, traduït al català per Josep Pous i Pagès.

Un melodrama mig sentimental mig psicologista, basat en un conflicte de consciència d'aquells que tan fàcilment troben ressò en el públic. Un melodrama ben portat, ben vestit, ben escrit i força interessant, però que no és pas l'obra més indicada per a inaugurar una temporada l'única escena catalana que treballa amb obres dignes de consideració.

Posats a traduir, en la producció actual estrangera altres coses hi ha de més gruix, més interessants, més substancioses i més exemplars per a ésser incorporades al nostre teatre que no aquesta peripècia que amb un llenguatge correcte i acurat ens ha presentat Josep Pous i Pagès.

Però, és que, veritablement, cal recórrer a la traducció perquè les companyies catalanes puguin treballar? Es de pensar que abans de decidir-se per l'obra de Fodor, l'empresa de Romea haurà recercat entre la producció dels nostres autors alguna cosa que pogués servir per encetar la temporada d'una manera estimable; que haurà llegit i rellegit, haurà demanat, preguntat i inquirit per tots contorns, i que, cansada de la inutilitat de tots els seus esforços, ha estat impulsada per la penúria d'obres originals que se li oferien que ha tingut de refugiar-se en *El petó davant del mirall*. Si és així, com diem en començar, no és pas una perspectiva gaire falaguera per a nosaltres.

Com hem dit també, la traducció de Pous i Pagès és neta i afinada. Tots els jocs d'humor dels personatges, els seus pensaments, les seves emocions ens arriben a través d'ella amb tota claredat. Si alguna cosa hi ha de confusa i descentrada, creiem que és molt més a causa de l'autor — que treballa damunt un psicologisme un xic primari — que no del traductor.

La companyia del Romea, serveix l'obra amb gran entusiasme. Són encertadíssimes les interpretacions de Maria Vila i Pius Daví, la senyora Alonso, Ventayols i Gimbernat. Aquests personatges els hem d'assenyalar a causa de llur relleu en l'acció; quant als altres, tots hi són ben encaixats i no n'hi ha cap que desentoni.

La presentació — amb mitjans ben pobres — és força encertada i de bon efecte. Batlle ha sabut treure bon partit de la llum i ens ha donat algunes escenes — com la de la cella — molt ben ambientades.

J. C. i V.

Música de jazz

Si de discos se'n fabriquen pocs perquè la venda ha minvat considerablement, és natural que aquests siguin dels que més aviat puguin tenir sortida, i per això no hi ha com la música alegre que vol treure les quimeres i encomanar l'optimisme que la vida regateja.

Començant per la producció d'ací, hi ha els ballables de l'Orquestra Demon's Jazz, i tot i que aquesta agrupació s'ha especialitzat en els de tipus peculiars espanyols i bona mostra d'això és el pas-doble *Aromas de Andalucía* que té una certa originalitat difícil de trobar ja en aquest ritme, en fa una bona creació amb el fox *Mimí* del film *Amame esta noche*, que s'ha fet popular arreu, però que la nostra orquestra interpreta en la millor forma. No tan popular, però també conegut per la seva especial construcció, és el fox *Dansa dels minuts*, reproducció, que ja s'ha repetit moltes vegades, del moviment del rellotge, que amb la instrumentació del jazz esdevé ben animat.

No havíem sentit en discos Gramòfon l'Orquestra del célebre negre Louis Armstrong, que ja fa temps s'ha collocat al cim de les interpretacions de jazz *hot*. Com cap altra agrupació similar, ens porta la suau melanconia dels cants de Virgínia, servida, però, amb una instrumentació que estilitza el ritme llevant al jazz totes les estridències que mantes vegades se li han retret. El fox *That's my home* ens sembla haver-lo ja sentit per algunes altres orquestres, per la Sam Body entre altres, però la seva amable melodia és ací recollida per la trompeta de Louis Armstrong amb una suavitat encisadora, transportant-la a les darreres notes de l'escala i produint amb el vigor d'un instrument de metall un timbre perfecte que semblava reservat fins ara als instruments de corda o de fusta. Més animat és el fox *Hobo, you can't ride this train*, que vol seguir els moviments del tren, però d'això hi ha ja el *Pacific* de Honegger que no es pot apartar de la imaginació quan sentim una música semblant. El disc pren ací un caient humorístic i el refrany esdevé més un recitat.

Dos foxs ben populars, i de fa temps, són *Please* i *Yes, Mr. Brown*, que interpreta amb força braó l'Orquestra Ray Noble. La mateixa orquestra, violentant la melodia del vell vals de Strauss *Danubi blau*, el transforma en un fox, però està ja massa arrelat en l'oient el clàssic vals vienès perquè reixi aquesta interpretació, i de fet el fragment esdevé poc coreogràfic, que és la pitjor tara que pot tenir un disc de jazz.

L'Orquestra Aspiazu, que tant enyoràvem en altres cròniques en ocupar-nos de música criolla, torna en un disc, del qual preferim la rumba *Me odias*, feta també a base d'un tema popular de l'illa de Cuba. No tan interessant és el dors del disc, que porta un fragment de la pellícula *Esperame*, en el qual l'orquestra es limita a fer un paper ben modest acompanyant el cantant Nino Buffoli.

Per fi, un disc de l'Orquestra Duke Cotton Club, també bon exemplar de jazz *hot*. Dels dos ballables que conté, el millor és el blues *Sweet dreams of love*, d'un regust sentimental.

J. G.

Aromas de Andalucía. — Pas-doble. — Dotras-Vila. — Orq. Demon's Jazz. — Companyia del Gramòfon, AE 4203. — My Honey. — Fox. — Demon. — Id., id.

Mimí. — Fox d'«Amame esta noche». — Orq. Demon's Jazz. — Cia. del Gramòfon, AE 4202. — Dansa dels minuts. — Fox.

Tat's my home. — Fox. — Orq. L.Armstrong. — Cia. del Gramòfon, AE 4220. — Hobo, you can't ride this train. — Fox.

Please. — Fox. — Orq. Ray Noble. — Cia. del Gramòfon, AE 4194. — Yes, Mister Brown. — Fox. — Id., id.

Danubi Blau. — Strauss. — Fox. — Orquestra Ray Noble. — Cia. del Gramòfon, AE 4219. — Butterflies in the rain. — Fox. — Id.

Me odias. — Rumba. — Orq. Azpiazu. — Cia. del Gramòfon, AE 4218. — Por tus ojos negros. — D'«Esperame». — Id., id.

Sweet dreams of love. — Fox. — Orquestra Duke Cotton Club. — Cia. del Gramòfon, AE 4195. — Double check stomp. — Id., id.

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les **Arts Gràfiques**

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Gran Concurs de "Mirador"

1. El lector és pregat d'escollir els quatre films sonors que cregui millors, projectats a Barcelona. Més avall donem una llista de films sense caràcter exclusiu. El lector pot perfectament triar films que no figurin en la llista, la qual només té un caràcter recordatori.

2. El parer del lector ens haurà d'arribar a la nostra Redacció per tot el dia 29 d'abril, i escrit «precisament» en el butlletí de vot inserit en aquesta pàgina d'aquest mateix número i que apareixerà en els successius fins a la data de clausura del concurs.

3. Els quatre films que obtinguin majoria de sufragis seran projectats, en quatre sessions, en un bon local de Barcelona.

4. Per tal de donar un al·liciente als participants al concurs, el dotem amb tres premis. El primer serà concedit al votant que hagi encertat els quatre films que hauran obtingut major nombre de vots. Els altres dos premis, als altres dos concursants, per ordre decreixent d'aproximació. En cas d'un possible empat, es tindrà en compte l'ordre d'esment dels films en el butlletí en relació amb la votació d'aquests.

El primer premi consistirà en dos passis de cinema, valedors per un any. El segon i tercer, en 50 i en 25 pessetes, respectivament, en llibres triats a gust del guanyador.

Heus ací la llista de films que donem a títol informatiu:

Les llums de la ciutat.
El patriota.
L'exprés blau.
El comparsa.
Alleluia.
Liliom.
Cimarron.
L'última companyia.
L'Angel Blau.
El milió.
Anna Christie.
Jean de la Lune.
Carbó.
Els carrers de la ciutat.
Noies d'uniforme.
Remordiment.
Les aventures de Skippy.
Grand Hotel.
La marxa nupcial.
M. (El vampir de Düsseldorf).
L'opéra de quat' sous.
A nous la liberté.
Tabú.
El camí de la vida.
Ombres blanques.
Champ.

Havíem dit que dissabte passat dia 15, es cloïa el termini d'admissió de sufragis per a aquest concurs. Decidírem, però, d'allargar-lo uns quants dies més, fins el 29 d'aquest mes, l'endemà de la sessió en la qual MIRADOR presentarà *Topaze*. Aquest ajornament ha estat degut al fet de no poder anunciar concretament fins avui en què consistirà el primer premi que serà ofert al guanyador. No vàrem creure delicat de cloure el concurs deixant els nostres lectors en aquesta incertesa. I això ens és un motiu de regraciar els que així i tot ens trameteren llur sufragi, demostrant-nos una confiança que de debò agraïm.

A propòsit de la llista de films que publiquem, ens cal repetir una vegada més que es poden votar films no esmentats en ella, molt més havent-se'n estrenat, d'ençà que fou publicada per primera vegada, alguns que podrien figurar-hi dignament.

Recordem novament la conveniència que els concursants esmentin visiblement la paraula «Concurs» damunt del sobre, i que la nova adreça de MIRADOR és Corts Catalanes, 589. Telèfon 11430.

CATALÀ
llegeix demà i cada dia
La Publicitat
DIARI CATALÀ
Informacions completes
Articles dels millors escriptors
Seccions especials de Política, Arts, Literatura, Música, Ràdio, Finances, Esports, etc., etc.

Concurs "Mirador"

BUTLLETÍ DE VOTACIÓ

.....

.....

.....

.....

Signatura

.....

Ompliu aquest butlletí amb els quatre films que cregueu millors i trameteu-lo signat clarament a la nostra Redacció.

—Per què no m'avisaves quan es va morir la teva dona?
—Per tenir alguna cosa per explicar-te quan ens veiéssim.
(*Candide*, París)

—Et dic que es fa així per jugar a oficines. No saps que l'altre dia vaig anar a veure el papà al seu despatx?
(*The Humorist*, Londres)

El lladre.—Com se us posen de punta els cabells. Que no gasteu fixador?
(*London Opinion*)

—Escolta, Ridi di, que no fas servir l'aigua de Colònia que et vaig regalar?
—Ja ho crec! Me l'he beguda d'un glop!
(*Candide*, París)

—Què és això de treure un braç a cada banda? A quin costat voleu tombar?
—Es que la dona i jo discutíem si plovia o no.
(*Ric et Rac*, París)

—Es dolentíssim el monument als morts d'aquest poble.
—Ja en farem un de millor quan la pròxima guerra.
(*Marianne*, París)

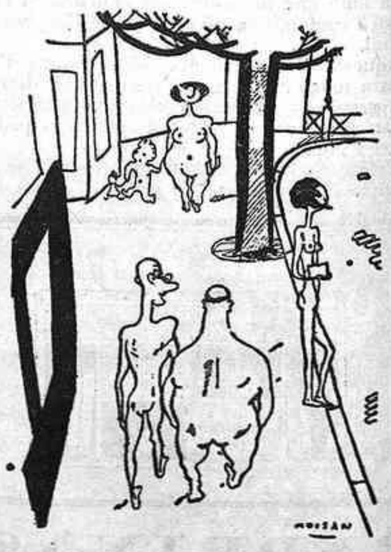

—Que també sou nudista?
—No; contribuent.
(*Le Rire*, París)

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006